

USKLAĐIVANJE I PRIMENA PROPISA U OBLASTI VODA I ZAŠTITE PRIRODE OD ZNAČAJA ZA ISTOČNU SRBIJU¹

Apstrakt

U analizi se ukazuje na neke ključne elemente od značaja za razumevanje stanja u oblasti upravljanja vodnim resursima i zaštiti prirode u regionu Istočne Srbije u kontekstu evropskih integracija Republike Srbije (RS). Daje se pregled stanja nacionalnih propisa u ove dve oblasti, ukazuje na opšti okvir nacionalnih politike definisan članstvom u međunarodnim ugovorima u oblasti voda, zaštite prirode i zaštite životne sredine, ukazuje se na propise Evropske unije (EU) i značaj pitanja usaglašenosti nacionalnih propisa sa propisima EU. Na kraju se daju zaključna razmatranja i nekoliko preporuka od značaja za region Istočne Srbije u procesu pristupanja RS EU. Aneksi sadrže spisak propisa RS u oblasti upravljanja vodama, zaštite prirode i životne sredine, spisak najznačajnijih propisa EU u oblasti voda i zaštite prirode i spiska međunarodnih ugovora u oblasti upravljanja vodama i zaštite prirode.

Ključne reči: Istočna Srbija, Borski okrug, Zaječarski okrug, vodni resursi, zaštita prirode, životna sredina, EU, propisi RS, usklađivanje nacionalnih propisa, propisi EU, međunarodni ugovori.

---

¹ Dokument je sačinjen u okviru projekta „Istočna Srbija na putu ka Evropskoj uniji“, oblast „Životna sredina“, za potrebe Regionalne agencije za razvoj Istočne Srbije“ (RARIS). Inicijalnu verziju dokumenta sačinio Dragoljub Todić, a u konačnom oblikovanju učestvovali članovi Radne grupe za životnu sredinu koju je formirao RARIS, Zaječar. U analizi su uzeti u obzir i neki rezultati rasprave sa sednice Nacionalnog konventa o EU, koja je održana 3. decembra 2015. godine u Zaječaru.

UVOD

Usklađivanje nacionalnih propisa sa propisima EU i njihova primena predstavljaju opštu pretpostavku procesa evropskih integracija sa različitim uticajem na pojedine regione u RS. Iako usklađivanje nacionalnih politika i propisa u oblasti upravljanja vodnim resursima i zaštiti prirode imaju karakter sistemskih aktivnosti od značaja za različite druge oblasti, osim životne sredine i klimatskih promena, specifičnosti stanja u pojedinim regionima može u značajnoj meri uticati na dinamiku aktivnosti koje preduzimaju nadležni organi. Bez uvažavanja razlika u nivou ekonomske razvijenosti, stepenu razvijenosti infrastrukture, razvojnim planovima i specifičnostima privredne strukture svakog regiona, itd. neće biti moguće harmonizovano usklađivanje i, naročito, sprovođenje različitih aktivnosti u procesu EU integracija. Ovo naročito zbog toga što postoji sistemski uticaj koje stanje u oblasti upravljanja vodama i zaštiti prirode imaju na odvijanje aktivnosti u brojnim privrednim granama (poljoprivreda, energetika, šumarstvo, turizam, komunalne delatnosti, itd), isto kao što se stanje u ovim privrednim granama mora uzeti kao postojana determinatna mogućnosti usklađivanja i primene nacionalnih propisa sa propisima EU.² U celini posmatrano i sa stanovišta kvaliteta životne sredine, Timočka krajina predstavlja područje koje karakteriše visok kvalitet životne sredine sa „prirodno vrednim i očuvanim ekosistemima“ (kao što su zaštićena prirodna dobra NP „Đerdap“ i park prirode „Stara planina“), ruralna područja, vinogradarski rejoni, itd, s jedne strane, i područja izuzetno ugrožene životne sredine, s druge strane (RTB „Bor“ i „Majdanpek“, itd).³

1. STANJE U OBLASTI VODNIH RESURSA I ZAŠTITE PRIRODE

1.1. Elementi od značaja za upravljanje vodama u Regionu

Teritorija Republike Srbije (RS), kao jedinstven vodni prostor za upravljanje vodama, (član 26. Zakona o vodama) i obuhvata delove slivova Crnog (reke dunavskog sliva), Egejskog (Lepenac, Pčinja i Dragovištica) i Jadranskog mora (Drim i Plavska reka), odnosno delove slivova i podslivova vodotoka koji njima pripadaju.⁴ Slivu Crnog mora, odnosno slivu Dunava pripada najveći deo teritorije Srbije (oko 92% sa, odnosno oko 98% bez teritorije Kosova i Metohije). Veće desne pritoke Dunava nizvodno od Velike Morave su: Mlava, Pek, Porečka reka i, najznačajnija, Timok. Timok nastaje spajanjem Belog Timoka i Crnog Timoka kod Zaječara i od sela Bregova do ušća u Dunav (u dužini od oko 15,5 km) je pogranična reka između Srbije i

---

² Zbog čega sagledavanje specifičnosti interesa i mogućnosti različitih subjekata u regionu Istočne Srbije zahteva znatno detaljnije analize, više prostora i sredstava.

³ *Regionalni prostorni plan Timočke krajine*, Sl. glasnik RS, br. 51/11, str. 6.

⁴ Za šire videti: *Strategija upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije*, Analize i istraživanja, Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Institut Jaroslav Černi, Beograd, 2015. <http://www.rdvode.gov.rs/doc/dokumenta/javne-rasprave/strategija/Strategija%20upravljanja%20vodama-FINALNACRT.pdf> (22.10.2015).

Bugarske.⁵ Najzagađeniji vodotokovi u RS su Crni Timok i Borska reka, pored Starog i plovnog Begeja, kanala Vrbas-Bečej, Toplice, Velikog Luga i Lugomira.⁶

U Timočkoj krajini niti jedan površinski vodotok ne spada u propisanu klasu kvaliteta. „Posebno zagađene reke su: Borska, Kriveljska, Brestovačka, Veliki Pek, Mali Pek, Šaški Potok, Veliki Timok i Dunav. Osnovni razlog takvog stanja je odsustvo tretmana otpadnih voda, tako da se otpadne vode iz industrije (npr. zagađenje iz otpadnih voda rudnika bakra u Majdanpeku, uz povremeno prekoračenje propisane koncentracije bakra, olova i suspendovanih materija), domaćinstava, proceđne vode sa poljoprivrednih površina i divljih deponija direktno ispuštaju u reke, a negativni efekti otpadnih voda se takođe odražavaju u nepovoljnom stanju podzemnih voda.”⁷

Region Istočne Srbije raspolaže sa značajnim banjaskim i termo-mineralnim resursima (Sokobanja, Brestovačka banja, Gamzigradska banja i odlični potencijali u Nikoličevu i Rgoštu, Veštačka jezera i akumulacije: Grliško, Đerdapsko, Bovan, Rgotsko i Sovinac), kao i prirodnim dobrima i drugim područjima sa različitim nivoom zaštite.

1.1.1. Snabdevanje vodom i industrijsko korišćenje vode

U 2012. godini od ukupne količine vode za piće, 455.038 hiljada m³ koje su isporučene građanima RS, za građane južne i istočne Srbije je isporučeno 81.583 hiljada m³, što čini 18% od ukupno isporučene vode za piće na nivou RS. Od navedenog iznosa za region južne i istočne Srbije domaćinstvima je isporučeno 57.944 m³ ili (18%), industriji 14.210 m³ (21%), a ostalim korisnicima 6.553 m³ ili 20% u odnosu na ukupno isporučenu vodu navedenim korisnicima na nivou RS u 2012. godini.

Tabela 1: Isporučene vode u 2012.g. u RS, južnoj i istočnoj Srbiji

	U hiljadama m ³					Br. domaćinstava priključenih na javni vodovod
	Isporučeno vode ukupno	Domaćinstva	Industrija	Ostali korisnici	Ukupni gubici vode	
RS	455.038	323.182	67.172	32.796	226.207	2 044 583
Južna i istočna Srbija	81.583	57.944	14.210	6.553	56.337	352 320
Udeo juž. i istoč. Srb. u ukupno za RS	18%	18%	21%	20%	25%	17%

Izvor: <http://webrzs.stat.gov.rs>, datum: 29.11.2015.

⁵ Najznačajniji potencijal sliva Timoka je izvorište „Bogovina“ na Crnom Timoku. Za šire videti: <http://www.jpbogovinabor.com/o%20nama.html>, datum: 29.11.2015.

⁶ Nacionalni program zaštite životne sredine, Vlada Republike Srbije. Beograd, 2010) („Službeni glasnik RS”, br. 12/2010), str. 20. Za podatke o kvalitetu pojedinih voda videti u „Rezultati ispitivanja kvaliteta površinskih i podzemnih voda za 2014. godinu“, Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Agencija za zaštitu životne sredine, Beograd, 2015.

⁷ Regionalna strategija razvoja Timočke krajine za period 2011 – 2015. godine, Skupština RARIS, 2011, str. 18.

Procenat stanovnika priključenih na javni vodovod u RS konstantno raste u periodu 2000-2013. godina. U RS 2012. godine ukupno 2.044.583 domaćinstava je bilo priključeno na sistem javnog vodovoda. U južnoj i istočnoj Srbiji je 352.320 domaćinstava bilo priključeno, što je 17% od ukupnog broja domaćinstava koje je na nivou RS bilo priključeno na sistem javnog vodosnabdevanja.⁸

Tabela 2: Priključenost stanovništva na sisteme javnog vodosnabdevanja 2012., po okruzima

	Broj stanovnika	Broj korisnika	Koeficijent priključenosti
Borski	124.992	86.958	0,70
Zaječarski	119.967	103.282	0,86
Ukupno Srbija bez KiM	7.186.862	5.834.726	0,81

Izvor: RZS

Sisteme za vodosnabdevanje u Timočkoj krajini odlikuju značajna ograničenja.⁹ Jedna od karakteristika postojećeg sistema su i značajni gubici vode. Ukupni gubici vode u RS u 2012.g. bili su 226.207 m³, dok je u južnoj i istočnoj Srbiji u navedenom periodu ukupno izgubljeno 56.337 m³ vode, što čini 25% od ukupnih gubitaka vode na nivou Republike. Prema podacima iz Izveštaja o stanju životne sredine u Republici Srbiji za 2014. godinu, najveće gubitke vode u RS u 2013. godini imali su, pored Kolubarskog, i Zaječarski okrug. U slučaju Zaječarskog okruga gubici su iznosili 53%, budući da su opštinskim vodovodnim sistemima ti gubici bili “ekstremni” i to: u Knjaževcu (72%), Boljevcu 67% i Soko Banji (58%).¹⁰

Struktura zahvaćenih količina vode koje se koriste za vađenje rude i kamena i prerađivačku industriju u Borskom i Zaječarskom okrugu prikazana je u sledećoj tabeli:

Tabela 3: Zahvaćene količine vode za vađenje rude i kamena i prerađivačku industriju (103 m3, na slivu Dunava, po okruzima, 2008. godine.

Okrug	Iz javnog vodovoda	Podzemene	Površinske	Iz akumulacija	Ukupno
Borski	1449	24	3342	420	5235
Zaječarski	578	98	635		1311

Izvor: Plan upravljanja vodama za sliv reke Dunav, Nacrt, Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Institut “Jaroslav Černi, decembar 2014. str. 32.

1.1.2. Izvori zagađivanja, kanalizacioni sistemi i postrojenja za tretman voda

a) Procene emisija zagađujućih materija iz koncentrisanih izvora prikazane su u tabeli dole.¹¹

⁸ *Strategija upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije, Analize i istraživanja*, Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Institut Jaroslav Černi, Beograd, 2015.

⁹ Za šire videti: *Profil Timočke krajine*, Regionalna agencija za razvoj istočne Srbije, <http://www.raris.org/download/strategija/Profil%20Timočke%20krajine.pdf>, datum: 29.11.2015.

¹⁰ *Izveštaj o stanju životne sredine u Republici Srbiji za 2014. godinu*, Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Agencija za zaštitu životne sredine, Beograd, 2015, str. 106.

¹¹ Za analizu koncentrisanih izvora zagađivača obuhvaćene su industrijske otpadne vode i otpadne vode naselja iznad 5 000 stanovnika. Zagađenje koje potiče iz ruralnih naselja, od uzgoja stoke, obrade zemlje i drugih ljudskih

Tabela 4: Emisija zagađujućih materija iz koncentrisanih izvora u RS

Okrug	Naselje veće od 15 000 ES				Broj naselja	Naselje od 5 000 do 15 000 ES			
	Broj naselja	Otpadne vode				Broj naselja	Otpadne vode		
		Komunalne	Indust.	Ukupno			Komunalne	Indust.	Ukupno
Borski	2	61 778	33 572	95 350	3	26 519	1 825	28 344	
Zaječarski	3	69 445	113 351	182 796	1	9 210	3 655	12 865	
Ukupno RS	108	4 721 578	7 369 898	12 091 476	129	868 138	227 495	1 095 633	

Izvor: *Vodoprivredna osnova Republike Srbije*, Institut za vodoprivredu „Jaroslav Černi“, Beograd, jun 2001.g., str. 132 i 138.

b) U RS broj domaćinstava koji je bio priključen na kanalizacionu mrežu u 2012.g. iznosio je 1.466.334, a taj podatak za južnu i istočnu Srbiju iznosi 241.836 ili 16% od ukupnog broja domaćinstava koji su bili priključeni na kanalizacionu mrežu u 2012.g. u RS.

Tabela 5: Otpadne vode i prečišćene vode iz naselja u 2012.g.

	U hiljadama m ³					Br. domaćinstava priključenih na kanalizacionu mrežu
	Otpadne vode – ukupno	Domaćinstva	Industrija	Ostali sektori	Tretirane otpadne vode – ukupno	
RS	309.949	221.530	50.235	24.136	48.672	1.466.334
Južna i istočna Srbija	52.773	39.790	7.105	5.338	3.872	241.836
Udeo juž. i istoč. Srb. u ukupno za RS	17%	18%	14%	22%	8%	16%

Izvor: <http://webrzs.stat.gov.rs>, datum: 29.11.2013.g.

U 2012.g. ukupno je u RS nastalo 309.949m³ otpadne vode, od čega 52.773 m³ ili 17% u regionu južne i istočne Srbije, od čega u domaćinstvima 39.790 m³ (18%), industrijskom sektoru 7.105

aktivnosti, kao i od spiranja sa šumskih i drugih prirodnih površina, tretira se kao disperzovano, rasuto. Sva naselja koja ispuštaju otpadne vode sa opterećenjem većim od 2 000 ES smatraju se koncentrisanim izvorima zagađenja I, prema zahtevima EZ, moraju izgraditi postrojenja za prečišćavanje. *Vodoprivredna osnova Republike Srbije*, Institut za vodoprivredu „Jaroslav Černi“, Beograd, jun 2001.g., str. 132 i 138.

m³ (14%) i u ostalim sektorima 5.338 m³ ili 22% od ukupno produkovane otpadne vode na nivou RS za navedene korisnike.

c) Odsustvo sistema za tretman otpadnih voda predstavlja poseban problem. Procenjuje se da je u RS tretirano 48.672 m³ otpadne vode, dok za južnu i istočnu Srbiju taj podatak iznosio 3.872m³ ili 8% od ukupno tretirane otpadne vode na nivou RS. Osim u pojedinim opštinama, nema tretmana otpadnih voda, već se otpadne vode bez ikakvog tretmana ispuštaju u površinske vodotoke. Opština Sokobanja ima postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda, a u toku je izrada tehničke dokumentacija za izgradnju novog postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda koje će obuhvatiti skoro celu teritoriju opštine Sokobanja. Opština Kladovo ima deo tretmana otpadnih fekalnih voda (mehaničko taloženje fekalnih voda) za grad Kladovo i seosko naselje Kostol, a desetak seoskih naselja sa manjim kanalizacionim sistemima imaju emšir taložnike pre upuštanja u recipijant.

U borskom i zaječarskom okrugu ne postoje regionalni/međupštinski sistemi za tretman vode za piće, dok opštine Majdanpek, Zaječar i Sokobanja imaju opštinske sisteme-postrojenja za tretman vode za piće kapaciteta 160 l/s i 675 l/s, respektivno (Videti tabelu dole).

Na nivou RS ukupan kapacitet regionalnih/međupštinskih sistema za tretman vode za piće iznosi 16.350 l/s, dok na lokalnom (opštinskom) nivou kapacitet ovih sistema iznosi 10.610 l/s. Ukoliko se uporede sa Republičkim, opštinski sistemi za tretman vode za piće u Majdanpeku, Zaječaru i Sokobanji su malog kapaciteta i iznose 2% (Majdanpek) i 7% (Zaječar i Sokobanja).

Tabela 6: Ukupan kapacitet postrojenja za tretman vode za piće, po okruzima (Regionalni-međupštinski sistemi i Lokalni: opštinski i seoski) sistemi

	Regionalni (međupštinski) sistemi		Lokalni (opštinski) sistemi		Opštine koje imaju postrojenja
	Kapacitet l/s	Postoji tretman	Kapacitet l/s	Postoji tretman	
Borski	0	Ne	160	da	Majdanpek
Zaječarski	0	Ne	675	da	Zaječar, Sokobanja
Ukupno Srbija bez KiM	16.350		10.610		

Izvor: Strategija upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije, Analize i istraživanja, str. 42.

1.1.3. Odlaganje i tretman otpada, zagađenje voda iz *rudnika*, poljoprivrede i saobraćaja

a) Nerešeni problemi u odlaganju otpada uzrokuju ozbiljna zagađenja na prostoru deponija i oko njih. Gradske deponije ne zadovoljavaju osnovne mere zaštite, na deponijama ne postoje kanali za odvođenje površinskih i procednih voda, ne postoje mere sanitarno-tehničke zaštite, itd. Problem odlaganja otpada će se rešiti realizacijom projekta izgradnje regionalne deponije "Halovo"¹² i postavljanjem sistema za upravljanje čvrstim otpadom na regionalnom nivou.

¹² Prema planu, ova regionalna deponija bi trebala biti izgrađena do 2020.g.

Jedan broj deponija se nalazi u blizini vodotoka i jezera (nekad i u samim koritima i na obalama). Prema podacima Agencije za zaštitu životne sredine, više od 6% deponija se nalazi na udaljenju manjem od 500 m od postojećih izvorišta za snabdevanje vodom. Na osnovu dosadašnjih istraživanja, ukupna produkcija komunalnog otpada u Srbiji je procenjena na oko 2 miliona tona godišnje, odnosno prosečno 0,76 kg/dan po stanovniku.¹³

Poseban problem predstavlja postojanje divljih deponija, čije učešće u ukupnom pritisku od čvrstog otpada, prema proceni, iznosi oko 50%. Takođe postoji i problem odlaganja posebnih vrsta otpada, kako na nivou RS, tako i u istočnoj Srbiji, kao što su: industrijski, metalni, opasan, medicinski, gume, muljevi (komunalni i industrijski) i dr.¹⁴

Tabela 7: Količina otpada – generisanog od stanovništva

					Procena potencijalne količine otpada od ukupnog stanovništva		
Naziv okruga	Broj naselja	Korisnika (broj)	Količina otpada		Stanovnika (broj)	Količina Otpadaka	
			(t/god)	(m ³ /god)		(t/god)	(m ³ /god)
Borski	90	80 100	26 433	176 220	178 718	58 977	393 180
Zaječarski	173	71 200	23 496	156 640	158 131	52 183	347 888
RS	5 455	6 073 948	2 004 403	13 362 686	9 834 266	3 245 308	21 635 385

Izvor: *Vodoprivredna osnova Republike Srbije*, Institut za vodoprivredu „Jaroslav Černi“, Beograd, jun 2001.str. 139

Prema podacima iz Strategije upravljanja otpadom za period 2010-2019. količine komunalnog otpada koji se godišne proizvede u Zaječarskom i Borskom okrugu, sa projekcijama u odnosu na 2020. godinu¹⁵, prikazane su u Tabeli 8.

Tabela 8: Količine komunalnog otpada koji se godišne proizvede u Zaječarskom i Borskom okrugu sa projekcijama u odnosu na 2020. godinu

	Loklana samouprava	Broj stanovnika prema popisu iz 2002. godine	Količina proizvedenog otpada 2009., t	Projekcija – količina proizvedenog otpada 2020., t
Borski okrug				
1.	Bor	55.817	6.215	8.825
2.	Kladovo	22.640	2.520	3.579
3.	Majdanpek	21.691	2.415	3.429
4.	Negotin	41.380	4.607	6.542
Zaječarski okrug				
5.	Boljevac	14.610	1.626	2.310
6.	Zaječar	63.398	7.059	10.024

¹³ *Strategija upravljanja vodom na teritoriji RS*, Institut za vodoprivredu „Jaroslav Černi“, Beograd, str. 64.

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ *Strategija upravljanja otpadom za period 2010-2019. godine*, Vlada Republike Srbije, 2010. str. 121, 122.

7.	Knjaževac	34.345	3.453	4.903
8.	Sokobanja	17.584	3.921	5.568
	UKUPNO - RS	7.443.183	2.374.374 t 0,87 KG/STAN/DAN	3.375.000 t 1,23 KG/STAN/DAN

Izvor podataka o količinama otpada 2009. godine: Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad: Utvrđivanje sastava otpada i procene količine i cilju definisanja strategije upravljanja sekundarnim sirovinama u sklopu održivog razvoja Republike Srbije, Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, 2008.

b) Tokom 2014.g. sektori: Rudarstvo, Prerađivačka industrija, Snabdevanje električnom energijom, gasom i parom, Snabdevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama, Građevinarstvo i Sektori uslužnih delatnosti RS stvorili su 47,5 miliona tona otpada, od čega 71,7% čini neopasni, a 28,3% opasni otpad. Najveći udeo stvorenog opasnog otpada je u sektoru Rudarstvo (32,4%) (Videti tabelu dole).¹⁶

Tabela 9: Generisani otpad u RS prema sektorima u 2013. i 2014.g.

	2013.		2014.	
	t	t	Neopasni otpad, %	Opasni otpad, %
Stvoreni otpad u RS-ukupno	58 388 403	47 503 246	71,7	28,3
Rudarstvo	50 807 56	41 504 862	67,6	32,4
Prerađivačka industrija	821 287	854 323	97,4	2,6
Snabdevanje el. energijom, gasom i parom	6 199 079	4 477 684	100,0	0,0
Snabdevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama	33 106	151 727	100,0	0,0
Građevinarstvo	328 23	263 302	99,9	0,1
Sektori uslužnih delatnosti	199 132	251 348	97,3	2,7

Izvor: Statistika životne sredine, http://webrzs.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/01/81/61/ZS60_199_srb+cir_2014.pdf, datum: 15.12.2015.g.

Generisane količine otpada, posmatrano po sektorima i u odnosu na prethodnu godinu, u 2014.g. zabeležile su sledeća kretanja: rudarstvo-pad od 18,3%, prerađivačka industrija-rast od 4,0%, Snabdevanje el. energijom, gasom i parom-pad od 27,8%, građevinarstvo-pad od 19,8% i sektori uslužnih delatnosti-rst od 26,3%. Sektor Snabdevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama

¹⁶

Statistika životne sredine, http://webrzs.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/01/81/61/ZS60_199_srb+cir_2014.pdf, datum: 15.12.2015.g.

beleži rast od preko 100% u odnosu na 2013.g. jer je ta vrsta otpada-Mulj od bistrenja vode, pojavljuje prvi put u izveštajima za 2014.g. (Videti tabelu 9).¹⁷

Tabela 10: Otpadne vode i prečišćene otpadne vode iz naselja

									hilj. m ³
	Otpadne vode- ukupno	Domaćinstva	Industrija	Ostali sektori	Tretirane otpadne vode- ukupno	Primarni tretman (mehaničko-hemijski)	Sekundarni tretman (mehaničko-biološki)	Tercijalni tretman (mehaničko-hemijsko-biološki)	Br. domaćinstava priključeni na kanalizacionu mrežu
2011									
RS	313192	226484	49591	23360	48324	8935	33387	6002	1406801
Region Južne i Istočne Srbije	56361	42642	8589	3933	4351	203	4012	136	237868
2012									
RS	309949	221530	50235	24136	48672	7912	34722	6038	1466334
Region Južne i Istočne Srbije	52773	39790	7105	5338	3872	85	3672	115	241836

Izvor: datum: 15.12.2015.g.

c) Od ostalih izvora zagađivanja voda¹⁸ treba spomenuti i rudničke otpadne vode, za koje ne postoje pouzdani podaci o količinama i kvalitetu pa pritisak nije moguće proceniti, kao i akcidentne izvore zagađivanja. U zvanično dostupnim podacima, ukupni pritisci na vode od koncentrisanih i rasutih izvora zagađenja, ne uključujući tehnološke otpadne vode od industrije (zbog nedostatka kvalitetnih podataka).¹⁹

U istočnoj Srbiji, odnosno u Timočkoj krajini aktivno je nekoliko rudnika i to: Majdanpek, Južni i Severni revir, Krivelj-Cerovo, Borska reka i Brezonik (Bor), gde je u primeni površinska eksploatacija. Značajno mesto u zagađenju voda zauzimaju prostori deponovane jalovine nastale u procesu rudarsko – prerađivačke industrije (flotacijska jalovišta Bora, Majdapeka i dr.), deponije nastale pri metalurškoj preradi mineralnih sirovina i deponije pepela nastale pri

¹⁷ Statistika životne sredine,

http://webzrs.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/01/81/61/ZS60_199_srb+cir_2014.pdf, datum: 15.12.2015.g.

¹⁸ Kada se govori o drugim izvorima zagađivanja, odnosno karakteristikama stanja životne sredine u regionu treba imati u vidu probleme u vezi sa kvalitetom vazduha u Boru. Tokom 2014. godine u aglomeraciji Bor vazduh je bio „prekomerno zagađen“, sa dominantnim prekogaćenjima sumpor dioksida uz prisutan porast prekoračenja dnevnih GV od 2010. godine. *Izveštaj o stanju životne sredine u Republici Srbiji za 2014. godinu*, Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Agencija za zaštitu životne sredine, Beograd, 2015, str. 24, 25, 25.

¹⁹ *Strategija upravljanja vodama na teritoriji RS*, Institut za vodoprivredu „Jaroslav Černi“, Beograd, str. 64.

energetsko-toplotnoj proizvodnji (termoelektrane).²⁰ Eksploatacija i prerada rude bakra u Okrugu Bor dovela je do najvećeg narušavanja ekološke ravnoteže u RS vezanog za metalne mineralne resurse.²¹

d) U okolini velikih industrijskih centara (kao što su Bor, Majdanpek, itd) značajne površine zemljišta kontaminirane su različitim zagađujućim materijama iz proizvodnih procesa.²² Procenjuje se da istočni deo Timočke krajine ima intenzivno i umereno zagađeno zemljište usled primene agrotehničkih mera, dok zapadni deo, osim prostora eksploatacije metala i nemetala, ima veoma malo zagađeno zemljište.

„Najveći udeo površina na kojima se uzgajaju kulture sertifikovane za organsku proizvodnju imaju Južnobačka, Pirotska, Južnobanatska i Toplička oblast, dok najmanje vrednosti imaju Braničevska, Šumadijska, Zaječarska i Jablanička oblast.“²³

e) Zagađenje uzrokovano saobraćajem je posebno veliko u neposrednoj blizini puteva I i II reda, i to na području svih opština Timočke krajine, a nešto manje na području Kladova i Sokobanje.

U regionu Istočne Srbije razvijen je plovni saobraćaj na reci Dunav, što utiče na ukupno stanje životne sredine, uključujući stanje voda, u ovom području. Reka Dunav kao veoma važan transportni koridor (pan-evropski koridor VII), na području Timočke krajine spada u plovne puteve velikih gabarita. Svi unutrašnji vodni putevi u Srbiji su direktno ili indirektno povezani sa Dunavom ili preko Dunava sa evropskom mrežom plovnih puteva. Dobra rečna flota i odgovarajući pristanišni i pretovarni kapaciteti (koji predstavljaju potencijalne zagađivače životne sredine), uz povezanost sa drugim saobraćajnim infrastrukturnim objektima, neophodni su za veće učešće plovnog saobraćaja u ukupnom transportu ljudi i roba. Međutim, stanje infrastrukture u RS nije zadovoljavajuće jer se od 1990.g. slabo održava.

---

²⁰ Nacionalni program zaštite životne sredine, str. 25.

²¹ Nacionalna strategija održivog korišćenja prirodnih resursa i dobara, („Službeni glasnik RS”, br. 33/2012), str. 132. http://www.zzps.rs/novo/kontent/stranicy/propisi_strategije/S_prirodnih%20resursa.pdf (23.4.2015) „Najveći ekološki problemi su vezani za deponije na otvorenim kopovima, bazene koji služe kao odlagališta za otpadne materije iz flotacionih sistema, otpadne vode iz rudnika i tehnoloških procesa i zagađenje vazduha. Zagađenja izazivaju teški metali koji se nalaze u rudi i supstance koji se primenjuju tokom flotacije, topljenja i prerade, kao i štetni gasovi, a pre svega sumpor-dioksid (SO₂), koji se ispušta u atmosferu, pa štetno deluje na floru i faunu. Poseban tretman imaju otpadni gasovi topionice, koji se prerađuju, pri čemu je iskorišćenje sumpora iz topioničkih gasova oko 50–55 %, dok se u svetu taj procenat kreće oko 70 % (za isti tip tehnologije).“ Ibid.

²² Nacionalni program zaštite životne sredine, str. 39.

²³ Izveštaj o ostvarivanju Prostornog plana Republike Srbije i stanju prostornog razvoja 2013, Republička agencija za prostorno planiranje, Beograd, 2014, str. 58.

Plovni put Dunava

Izvor: *Profil Timočke krajine*, Regionalna agencija za razvoj istočne Srbije-RARIS, str. 35

Videti: <http://www.raris.org/download/strategija/Profil%20Timočke%20krajine.pdf>, datum: 29.11.2015.g.

1.1.4. Poplave

Posebno ozbiljne situacije bile su 2006. i 2013. godine na Dunavu, a 2010. godine na većem broju slivova (Timok, Južna Morava, Drina, Kolubara). „Pored katastrofalnih majskih (2014. nap. aut) poplava treba pomenuti da su u septembru mesecu zabeležene velike poplave koje su zahvatile područja opština Negotin, Kladovo i Majdanpek. Najveće štete su imala mesta: Tekija, Boljetin, Grabovica, Podvrška, Velika Kamenica, Reka, Brza Palanka, Manastirica, Velesnica, Kladušnica.“²⁴

Specifičnost sliva Dunava u Srbiji je što se na najznačajnijim rekama (Dunav, Tisa, Sava) gornji deo toka sa većim delom sliva nalazi na teritoriji jedne susedne države ili većeg broja država, što znači da se poplavni talasi pretežno formiraju van granica Srbije. Takva je situacija i sa Timokom, Tamišom, Nerom, i većim brojem manjih vodotoka koje preseca državna granica ili se radi o graničnim rekama.²⁵ „Odbrambena linija duž donjeg toka Timoka zajedno sa dunavskim nasipom štiti najplodnije zemljište. Na slivu su izvedeni lokalni radovi na zaštiti od velikih voda (nasipi i „gradske“ regulacije), kojima se štite naselja, poljoprivredno zemljište i saobraćajnice.

²⁴ *Izveštaj o stanju životne sredine u Republici Srbiji za 2014. godinu*, Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Agencija za zaštitu životne sredine, Beograd, 2015, str. 159. „Za otklanjanje posledica angažovana su sva raspoloživa sredstva i kapaciteti lokalnih samouprava, uz uključenje predstavnika Sektora za vanredne situacije, PD HE“Đerdap“, JVP“Vode Bojvodine“, JVP“Srbijavode“, REIK “Kolubare“, RTB “Bor“, Vojske Srbije u Tekiji i Boljetinu i Crvenog krsta Srbije.“

²⁵ *Plan upravljanja vodama za sliv reke Dunav*, Nacrt, Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Institut “Jaroslav Černi, decembar 2014. str. 47. Videti i Operativni plan za odbranu od poplava za 2013. godinu, <http://www.rdvode.gov.rs/doc/dokumenta/podzak/OPERATIVNI%20PLAN%20ZA%20ODBRANU%20OD%20POPLAVA%20ZA%202013.%20GODINU.pdf> (25.11.2015).

Sadašnji stepen zaštite *nije zadovoljavajući*, što je konstatovano i pri poplavi Zaječara 2010. godine.²⁶ (aut. pod).

Tabela 11: Objekti za zaštitu od poplava na vodama 1. reda

Vodno područje	Dužina linijskih objekata (km)					Akumulacije i retenzije	
	Nasipi	Regulisan o korito sa nasipima	Regulisan o korito bez nasipa	Obalou-tvrda/kej	Visok i teren	Akumulacije za odbranu od poplava	Višenamenske akumulacije
Donji Dunav	248,81	22,24	15,22	6,64	1,47	3	6
Ukupno u RS	2.450,26	1109,38	134,88	29,56	10,79	11	47

Izvor: *Operativni plan odbrane od poplava za 2013.g., Strategija upravljanja vodama na teritoriji RS*, Institut za vodoprivredu "Jaroslav Černi", Beograd, str. 79.

U rejonu istočne Srbije, zaštitu od poplava obazbeđuje desnoobalni nasipi ili kejski zidovi koji su izvedeni kontinualno od Smedereva (1116 km) do Golupca (1040 km).²⁷ U zoni akumulacije „Derdap 1“ (nizvodno od Novog Sada) uslovi zaštite od poplava su značajno promenjeni posle izgradnje brane. Odbrambena linija duž donjeg toka Timoka zajedno sa dunavskim nasipom štiti najplodnije zemljište. Na slivu su izvedeni lokalni radovi na zaštiti od velikih voda (nasipi i „gradske“ regulacije). Procenjuje se da sadašnji stepen zaštite nije zadovoljavajući, što je konstatovano i pri poplavi Zaječara 2010. godine.²⁸

1.1.5. Projekcije i planovi

a) „U sektoru upravljanja vodama za Timočku krajinu, kao posledica globalnih klimatskih promena očekuju se sledeći procesi: (a) smanjivanje ukupnih padavina, posebno u južnom i istočnom delu; (b) pogoršavanje ekstremnih fenomena - duži periodi malih voda, brže koncentracije i veći vrhovi povodnja. Utvrđen je Timočki regionalni sistem sa Borskim, Zaječarskim i Knjaževačkim podsistemima”.²⁹

b) Procenjuje se da će potrebne količine vode za industriju u borskom i zaječarskom okrugu značajno rasti u naredne dve decenije.

Tabela 12: Procena potrebne količine vode za industriju, po okruzima

	Količina (106m ³ /god)	
	2024	2034
Borski	9,98	19,63
Zaječarski	1,97	3,87

²⁶ *Strategija upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije*, Analize i istraživanja, Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Institut Jaroslav Černi, Beograd, 2015, str. 83.

²⁷ *Ibid*, str. 79.

²⁸ *Ibid*, str. 83.

²⁹ *Regionalni prostorni plan Timočke krajine*, Sl. glasnik RS, br. 51/11, str. 5.

Izvor: Strategija upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije, Analize i istraživanja, str. 152.

c) Jedan od prioriteta aktivnosti u narednom periodu je priprema dokumentacije za proširenje kanalizacione mreže i izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda za aglomeracije koje su, prema nacrtu Plana zaštite voda od zagađivanja za Republiku Srbiju, definisane kao prioritete za planski period 2021-27. To uključuje i Zaječar i Bor.³⁰

d) Značajan elemenat koji se mora imati u vidu prilikom dugoročnog planiranja u oblasti korišćenja voda su klimatske promene. Prosečan trend smanjenja srednjegodišnjih protoka u centralnoj Srbiji je oko 30%/100 god, ali je različit po prostoru. Najmanje promene se očekuju u jugozapadnom delu Srbije, a najveće negativne u istočnom. Prosečan trend sumarnih godišnjih padavina za Srbiju, dobijen na osnovu osmotrenih podataka, blago je negativan, ali je raspored trenda geografski različit. Dobijeno je povećanje trenda u (jugo)zapadnom delu zemlje, a smanjenje u istočnom, dok je u najvećem delu Srbije u granicama +10%/100 god.

e) Na republičkom nivou se uočava trend smanjenja ulaganja u sektor voda, kako u održavanje postojećih infrastrukturnih objekata, tako i u izgradnju novih kapaciteta. U tabeli dole prikazani su podaci o ukupnim investicijama u snabdevanje vodom i kanalisanje naselja (sakupljanja, odvođenja i prečišćavanja otpadnih voda) u RS i u regionu južne i istočne Srbije, iz kojih se može videti da je učešće investicija u ovoj delatnosti u ukupnim investicijama veoma nisko i pokazuje trend smanjenja na nivou RS (od 3,09% u 2010.g. do 2,04% u 2012.g.). U regionu južne i istočne Srbije postoji trend rasta (od 1,74% u 2010.g. do 3,46% u 2012.g.) .

Tabela 13: Ukupne investicije i investicije u snabdevanje vodom i kanalisanje naselja

Investicije	Ukupno u 000 RSD		
	2010.	2011.	2012.
Ukupno u RS	425.400.001	493.100.031	608.508.303
Region južne i istočne Srbije	42.280.261	52.759.235	67.503.873
Delatnost: snabdevanje vodom i kanalisanje naselja	13.144.166	12.062.500	12.387.606
Region južne i istočne Srbije	735.503	1.105.109	2.338.369
% učešća delatnosti u ukupnim investicijama	3,09	2,45	2,04
Region južne i istočne Srbije	1,74	2,09	3,46

Izvor: RZS, Opštine i regioni u RS 2011., 2012. i 2013.

e) Kako u RS, tako i u regionu južne i istočne Srbije, u periodu od 2009.-2012.g. došlo je do povećanja navodnjavanih površina, od 30.576ha u RS u 2010.g. do 52.986 ha u 2012.g., dok je u južnoj i istočnoj Srbiji došlo do još značajnijeg povećanja, i to od 921ha u 2009.g. do 10.686ha u 2012.g. Ovako povećanje površina može imati odgovarajuće efekte po životnu sredinu, naročito što se tiče kvaliteta zemljišta i voda, s obzirom da se ne vrši kontrola kvaliteta voda kojima se vrši navodnjavanje (videti Tabelu 14. dole).

³⁰ *Strategija upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije, Analize i istraživanja, Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Institut Jaroslav Černi, Beograd, 2015, str. 230.*

Tabela 14: Navodnjavane površine u Republici Srbiji, južnoj i istočnoj Srbiji

Godina	Južna i istočna Srbija (ha)	Ukupno u R. Srbiji (ha)
2009.	921	30.576
2010.	8.244	25.128
2011.	10.850	34.175
2012.	10.686	52.986

Izvor: RZS, Strategija upravljanja vodama, str. 47

Tabela 15: Planirani sistemi za navodnjavanje

Vodno područje	Podsistem/područje	Izvorište/reka/kanal	Površina - ha
Donji Dunav	Timočka Krajina (Negotinska nizija, Zaječarska kotlina, Mlava i Pek)	Timok, Dunav, Mlava	13 500

Izvor: Strategija upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije, Analize i istraživanja, Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Institut Jaroslav Černi, Beograd, 2015, str. 228.

1.2. Zaštita prirode

Zaštita prirode obuhvata zaštićena prirodna dobra, geološku raznovrstnost, biološku raznovrstnost i ekološke mreže. Jedan od vidova zaštite prirode³¹ predstavlja uspostavljanje i utvrđivanje zaštićenih prirodnih dobara i sistema praćenja njihove zaštite, kao i sprovođenje mera zaštite prirode i predela (čl. 7, st. 1, t. 2-3 Zakona o zaštiti prirode). Površina zaštićenih područja u Srbiji trenutno iznosi 518.003 ha, odnosno, 5,86% ukupne teritorije Srbije (oko 6,7% površine Srbije bez teritorije Kosova i Metohije), dok je Prostornim planom Republike Srbije predviđeno da se do 2021.g. oko 12% ukupne teritorije nađe pod nekim vidom zaštite.³²

U Republici Srbiji se pod zaštitom nalazi 461 prirodno dobro.³³ U regionu Istočne Srbije je zaštićeno je 19 prirodnih dobara odnosno područja i prirodnih fenomena, ukupne površine 99.369 ha u okviru koje je u režimu zaštite I stepena - 2.700 ha, režimu zaštite II stepena - 19.394 ha i režimu zaštite III stepena - 77.275 ha, dok je u režimu zaštitne zone ("Đerdap" i "Romuliana") ukupno 69.860 ha. Zaštićena su sledeća prirodna dobra: 1) NP "Đerdap" i zaštitna zona nacionalnog parka, 2) Park prirode Stara planina, 3) Predeo izuzetnih odlika Lepterijski – Sokograd, 4) Predeo izuzetnih odlika Ozrenske livade, 5) Predeo izuzetnih odlika Prostor

³¹ Zaštita prirode je niz mera i aktivnosti usredsređenih na sprečavanje oštećenja prirode, prirodnih vrednosti i prirodne ravnoteže, čl. 4, st. 1, t. 24 Zakona o zaštiti prirode, "Sl. glasnik RS", br. 36/2009, 88/2010 i 91/2010 – ispr.

³² *Strategija upravljanja vodama na teritoriji R Srbije*, Institut za vodoprivredu "Jaroslav Černi", Beograd, str. 30. Prema podacima iz Izveštaja o stanju životne sredine za 2014. godinu ekološka mreža Srbije za sada sadrži 101 ekološki značajno područje. U sastav Ekološke mreže ulaze EMERALD područja, ramsarska područja, područja od značaja za biljke (61 područje), područja od značaja za ptice (42 područja) i područja od značaja za leptirove (40). Prema kriterijumima Konvencije o očuvanju divlje flore i faune i prirodnih staništa pripremljena je lista Potencijalnih EMERALD područja koja obuhvata 61 područje. Ukupna površina ovih područja je 1.019.269 ha što je 11,54 % teritorije Republike Srbije. *Izveštaj o stanju životne sredine u Republici Srbiji za 2014. godinu*, Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Agencija za zaštitu životne sredine, Beograd, 2015, str. 57. Za šire videti i Strategiju zaštite biodiverziteta.

³³ *Strategija upravljanja vodama na teritoriji RS*, str. 30.

arheološkog nalazišta Romuliana - Gamzigrad i zaštitna zona, 6) Spomenici prirode Lazarev kanjon (opštine Bor i Boljevac), Ripaljka (opština Sokobanja), Vratna (opština Negotin), Zamna (opština Negotin), Park šuma Badnjevo (opština Negotin), Valja prerast - Šuplja stena (opština Majdanpek), Bogovinska pećina (opština Boljevac) i Bigar (opština Knjaževac), 7) Strogi rezervati prirode Bukovo (opština Negotin), Mustafa (opština Majdanpek), Feljšan (opština Majdanpek), Rtanj (opština Boljevac), Mala Jasenova glava (opština Boljevac).³⁴

Ukupna površina teritorije okruga pod prirodnim dobrima iznosi: za Zaječar – 15,02%, odnosno za Borski okrug – 13,68%.³⁵ Više ima jedino Pirotska oblast (24,55%). Na području Prostornog plana, zastupljene su četiri vrste nepokretnih kulturnih dobara: spomenici kulture - 140, prostorne kulturno-istorijske celine, arheološka nalazišta i znamenita mesta.

S druge strane, ne ujednačeno su aktivirani turistički potencijali Regiona, od relativno aktiviranih – Đerdapskog jezera, Nacionalnog parka Đerdap, Sokobanje, Gamzigradske Banje, Brestovačke Banje, arheoloških nalazišta "Felix Romuliana" i Lepenski vir, Parka prirode Stara planina (Babin Zub) do nedovoljno aktiviranih - gradova Zaječara i Bora i opštinskih centara, sa preko 50 kulturno-umetničkih i sportskih manifestacija (detaljnije u Dokumentacionoj osnovi Prostornog plana), sportsko-rekreativnim sadržajima, prirodnim i kulturno-istorijskim znamenitostima, lovištima i turističkim punktovima u okolini, i začetaka seoskog turizma u manjem broju sela.

„Ekoregion 7 na području sliva Dunava u Srbiji obuhvata podsliv Timoka i zahvata površinu od oko 4.500 km². Vodotoci sliva reke Timok bitno se razlikuju od svih ostalih tekućih voda područja Srbije. Južni deo istočne granice predstavlja prirodno razgraničenje dva velika podsliva, stoga je uzeta i kao granica ekoregiona.“³⁶

2. NACIONALNI PROPISI U OBLASTI VODNIH RESURSA I ZAŠTITE PRIRODE

2.1. Upravljanje vodama

Opšti okvir upravljanja vodama definisan je Uredbom o utvrđivanju vodoprivredne osnove Republike Srbije („Službeni glasnik RS“, br. 11/2002), a u toku je javna rasprava o novim strateškim dokumentima u ovoj oblasti (Strategija upravljanja vodama na teritoriji RS, i Plana upravljanja vodama za sliv reke Dunav).³⁷ Upravljanje vodama regulisano je većim brojem propisa (Videti u Aneksu), a osnova sistema je uspostavljena rešenjima iz Zakona o vodama. Radi daljeg usaglašavanja nacionalnih propisa sa propisima EU, pripremljene su izmene i dopune ovog zakona.³⁸ Pored ovog zakona, nekoliko drugih zakona i podzakonskih akata reguliše pojedina pitanja od neposrednog značaja za oblast upravljanja vodama (ribarstvo, plovidba, poljoprivrede, itd).

³⁴ Regionalni prostorni plan Timočke Krajine, (Sl. glasnik, RS, br. 51/11), str. 31. i dalje.

³⁵ Izveštaj o ostvarivanju Prostornog plana Republike Srbije i stanju prostornog razvoja 2013, Republička agencija za prostorno planiranje, Beograd, 2014, str. 66.

³⁶ Plan upravljanja vodama za sliv reke Dunav, Nacrt, Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Institut „Jaroslav Černi, decembar 2014. str. 61.

³⁷ Videti: <http://www.rdvode.gov.rs/zavrsene-javne-rasprave.php> (26.11.2015).

³⁸ Videti: <http://www.rdvode.gov.rs/doc/dokumenta/javne-rasprave/zakon-izmene-dopune-vode/ZAKON.pdf> (26.11.2015).

Pitanje nadležnosti jedinica lokalne samouprave predstavlja jedno od izuzetno osetljivih pitanja koje Zakon o vodama³⁹ i drugi propisi u ovoj oblasti regulišu. Nadležnost opština definisana je Ustavom i Zakonom o lokalnoj samoupravi („Sl. glasnik RS“, br. 129/07 i 83/14 - dr. zakon). Opština, preko svojih organa obavlja sledeće poslove u oblasti životne sredine i upravljanja vodama: uređuje i obezbeđuje obavljanje i razvoj komunalnih delatnosti (prečišćavanje i distribuciju vode, prečišćavanje i odvođenje atmosferskih i otpadnih voda); stara se o zaštiti životne sredine, donosi programe korišćenja i zaštite prirodnih vrednosti i programe zaštite životne sredine itd. Osim toga, opština obavlja kao poverene poslove inspekcijskog nadzora iz oblasti, zaštite životne sredine, vodoprivrede i druge inspekcijske poslove u skladu sa zakonom (čl. 22, st. 1).

2.2. Zaštita prirode

Zaštita i očuvanje prirode, biološke, geološke i predeone raznovrsnosti kao dela životne sredine uređeni su Zakonom o zaštiti prirode („Službeni glasnik RS“, broj 36/2009, 88/2010 i 91/2010)⁴⁰ i propisima donetim na osnovu ovog zakona i drugih zakona (za spisak propisa videti u Aneksu). Pored toga, nekoliko drugih propisa reguliše pojedina pitanja od značaja za zaštitu prirode: Zakon o nacionalnim parkovima („Službeni glasnik RS“, broj 9/93, 44/93, 53/93, 67/93, 48/94, 101/05, 36/09), Zakon o divljači i lovstvu („Službeni glasnik RS“, broj 18/10), kao i čitav set drugih propisa u oblasti životne sredine i drugim srodnim oblastima. Nekoliko odredaba Zakona se direktno odnosi na upravljanje vodnim resursima. Članom 18. Zakona je propisano da su u vlažnim i vodenim ekosistemima sa obalnim pojasom zabranjene radnje, aktivnosti i delatnosti kojima se ugrožava hidrološka pojava ili opstanak i očuvanje biološke raznovrsnosti (st 3).⁴¹

3. PROPISI EU U OBLASTI VODA I ZAŠTITE PRIRODE

3.1. Upravljanje vodama

Propisi EU u oblasti upravljanja vodama predstavljaju jednu od najrazrađenijih delova sekundarne legislative ove organizacije. Politika zaštite voda u EU počinje da se razvija već od sedamdesetih godina. Sredinom decenije (1975) usvojena je Direktiva o podzemnim vodama, a 1980. godine Direktiva o vodi za piće. Ovaj prvi talas legislative u oblasti voda uključuje i legislativu kojom su određeni standardi kvaliteta voda (za kupanje, za ribe, za ljuskare, podzemne vode itd). Trenutno, lista propisa EU u ovoj oblasti obuhvata nekoliko desetina (u zavisnosti o metodologije).⁴²

Osnovni konceptijski prilaz pitanjima politike u oblasti voda u EU definisan je u Direktivi Evropskog parlamenta i Saveta 2000/60/EC kojom se uspostavlja okvir za delovanje Zajednice u

---

³⁹ Prema odredbama Zakona o vodama jedinice lokalne samouprave su jedan od subjekata sistema upravljanja vodama. Nadležnost se odnosi na različita pitanja kao što su, upravljanje određenim kategorijama vodnih objekata, zaštita od štetnog dejstva voda, odbrana od poplava, zaštita od erozije, donošenje vodnih akata, vođenje vodne knjige, itd. Odgovornost lokalne samouprave je u odnosu na tzv. vode II reda.

⁴⁰ U toku je rasprava o izmenama i dopunama ovog zakona.

⁴¹ Količinu vode u vlažnim i vodenim ekosistemima, izvan zaštićenih područja, koja je nužna za očuvanje hidrološke pojave i opstanak biološke raznovrsnosti određuje ministarstvo nadležno za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

⁴² Prema klasifikaciji same organizacije lista propisa obuhvata 39 različitih akata. Za sažetke pojedinih propisa videti: http://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/environment.html?root_default=SUM_1_CODED%3D20,SUM_2_CODED%3D2006&obsolete=false (19.9.2015).

oblasti politike voda.⁴³ Direktiva uspostavlja okvir za zaštitu kopnenih površinskih voda, mešovitih voda, obalnih morskih voda i podzemnih voda. Krajnji cilj Direktive je da se postigne eliminacija prioriternih opasnih supstanci i doprinese postizanju koncentracija u morskoj sredini približno vrednostima koje se prirodno javljaju. U najširem smislu reči cilj Okvirne direktive je postizanje „dobrog statusa“ svih voda u roku od petnaest godina od dana stupanja na snagu ove direktive. Status voda je definisan posredstvom statusa površinskih voda (hemijski i ekološki) i statusa podzemnih voda (hemijski i kvantitativni). Direktiva utvrđuje i elemente za određivanje svakog od navedenih statusa (odličan, dobar, osrednji) a za izraženo modifikovane i veštačke vodotoke kalsifikacija se vrši na osnovu ekološkog potencijala (maksimalan, dobar, osrednji). Radikalna novina u ovoj oblasti je i utvrđivanje jasnijih kriterijuma za određivanje ekološkog statusa vodotokova.

Za region Istočne Srbije, u ovoj fazi procesa usaglašavanja nacionalnih propisa sa propisima EU, najznačajnijim bi se mogli smatrati propisi kojima se reguliše tretman komunalnih otpadnih voda, zaštita od poplava, kvalitet vode za piće, itd. Ovim propisima se ustanovljavaju različiti standardi čija potpuna i dosledna primena u regionu nije moguća, odnosno neće biti moguća, u dužem vremenskom periodu.

Direktiva 91/271/EEC o tretmanu komunalnih otpadnih voda odnosi se na sakupljanje, precišćavanje i ispuštanje urbanih otpadnih voda i precišćavanje i ispuštanje otpadnih voda iz određenih industrijskih sektora. Cilj Direktive je zaštita životne sredine od nepovoljnih uticaja gore pomenutog ispuštanja otpadnih voda. Odredbama člana 3. Propisuju se obaveze država članica da obezbede „da sva naselja budu opremljena kolektorskim sistemima za komunalnu otpadnu vodu, prema određenoj dinamici u zavisnosti od veličine naselja (ekvivalent stanovnika). Direktiva, takođe, propisuje obaveze država članica da obezbede da komunalne otpadne vode iz kolektorskih sistema pre ispuštanja budu podvrgavane sekundarnom precišćavanju (čl. 4), da utvrde osetljive zone u skladu sa kriterijumima postavljenim u Aneksu II (čl. 5), i manje osetljive zone u skladu sa propisanim kriterijumima (čl. 6), kao i da obezbede da se komunalne otpadne vode iz kolektorskog sistema, pre ispuštanja podvrgnu odgovarajućem precišćavanju (čl. 7).

Direktivom 98/83/EC od 3. novembra 1998. o kvalitetu vode namenjene za ljudsku potrošnju, propisuju se između ostalog, i parametri i parametarske vrednosti (mikrobiološki, hemijski, parametarski) koje države članice treba da primene, zatim minimalna ucestalost uzorkovanja i analiziranja vode namenjene ljudskoj potrošnji iz distribucione mreže ili iz cisterni ili vode koja se koristi u prehrambenoj industriji, itd.

3.2. Zaštita prirode

Nekoliko propisa EU sekundarnog karaktera za RS ima poseban značaj. Najznačajnije su dve direktive: Direktiva 92/43/EEC⁴⁴ o očuvanju prirodnih staništa divlje faune i flore i Direktiva

---

⁴³ Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy (*OJ L 327, 22.12.2000, p. 1–73*). Za prevod na srpski jezik videti: „*Direktive Evropske unije o vodama*“, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Republička direkcija za vode, Beograd, 2005, str. 13-90.

⁴⁴ Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora (*OJ L 206, 22.7.1992, p. 7–50*)

2009/147/EZ o očuvanju divljih ptica⁴⁵ (kojom je zamenjena prethodna Direktiva 79/409/EEZ o pticama) i jedna uredba: Uredba Komisije (EZ) br. 865/2006 od 4. maja 2006. kojom se utvrđuju detaljna pravila sprovođenja Uredbe Saveta (EZ) br. 338/97 o zaštiti vrsta divlje faune i flore regulisanjem trgovine tim vrstama.⁴⁶

Značajan deo aktivnosti EU u oblasti zaštite prirode odvija se u okviru NATURA 2000.⁴⁷

4. MEĐUNARODNI UGOVORI U OBLASTI VODA I ZAŠTITE PRIRODE

4.1. Međunarodni ugovori u oblasti voda od značaja za Istočnu Srbiju

a) Ključnim se može smatrati pitanje članstva u najznačajnijim univerzalnim i međunarodnim ugovorima od značaja za region jugoistočne Evrope, odnosno Evropu u celini. To su: Konvencija o saradnji za zaštitu i održivo korišćenje reke Dunav („Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori”, broj 2/03), Okvirni sporazumi za sliv reke Save („Službeni list SCG - Međunarodni ugovori”, broj 12/04), Konvencija o zaštiti i korišćenju prekograničnih vodotokova i međunarodnih jezera i amandmana („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 1/10) i Sporazum o zaštiti voda reke Tise i njenih pritoka od zagađivanja („Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori”, broj 1/90).⁴⁸ Međutim, Srbija nije članica Njujorške konvencije o pravu neplovidbenih korišćenja međunarodnih vodotokova.⁴⁹

b) Za region Istočne Srbije poseban značaj mogu imati pravila kojima se regulišu odnosi povodom upravljanja tzv. podeljenim (između dve ili više država) prirodnim resursima kakvi su vodni resursi, pojedina prirodna dobra, itd. Jednu od osobenih ilustracija mesta i mogućih domašaja principa vodnog prava predstavljaju principi razvijeni u okviru Helsinških pravila iz 1966. godine⁵⁰. Osnovno područje na koje se odnose Helsinška pravila je međunarodno slivno područje koje je definisano kao "geografsko područje koje se prostire na teritorijama dve ili više država, koje je određeno slivnim granicama sistema voda (uključujući površinske i podzemne vode) koje se ulivaju u zajednički recipijent". U skladu sa tim država u slivu je ona država čija teritorija obuhvata deo međunarodnog slivnog područja. Prvi princip koji je ustanovljen ovim pravilima je princip da svaka država, unutar svoje teritorije, ima pravo na razuman i pravičan udeo u korisnim upotrebama voda međunarodnog slivnog područja (čl.IV). Razuman i pravičan udeo se utvrđuje u svakom konkretno slučaju i to na osnovu 11 faktora čime inače nije iscrpljena lista ovih faktora.⁵¹

---

⁴⁵ Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds, (*OJ L 20, 26.1.2010, p. 7–25*)

⁴⁶ Commission Regulation (EC) No 865/2006 of 4 May 2006 laying down detailed rules concerning the implementation of Council Regulation (EC) No 338/97 on the protection of species of wild fauna and flora by regulating trade therein (*OJ L 166, 19.6.2006, p. 1–69*)

⁴⁷ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm (12.3.2015).

⁴⁸ Za spisak ostalih relevantnih međunarodnih ugovora videti u Aneksu.

⁴⁹ Za jednu procenu mogućnosti ratifikacije ovog međunarodnog ugovora videti kod: Todić D., Njujorška konvencija o pravu neplovidbenih korišćenja međunarodnih vodotokova i Republika Srbija: mogućnosti i potreba ratifikacije, *Evropsko zakonodavstvo*, br. 54/2015, str. 255-271.

⁵⁰ Pored Helsinških pravila šira analiza bi morala obuhvatiti i UNEP Principe o podeljenim prirodnim resursima (1979).

⁵¹ To su: geografske karakteristike sliva, posebno uključujući veličinu slivnog područja na teritoriji svake države u slivu, hidrološke karakteristike sliva a posebno doprinos voda iz svake države u slivu, klimatski uslovi u slivu, ranije korišćenje voda sliva, uključujući posebno postojeće korišćenje, ekonomske i društvene potrebe svake države,

Posebna glava 3. Helsinških pravila odnosi se na zagađivanje pod čime se podrazumeva "svako pogoršanje prirodnog sastava, sadržaja ili kvaliteta voda međunarodnog slivnog područja, prouzrokovanog ljudskim postupcima". U skladu sa principom pravičnog korišćenja voda međunarodnog slivnog područja utvrđuje se obaveza država da mora sprečiti svaki novi oblik zagađenja voda ili svako povećanje nivoa postojećeg zagađenja voda u međunarodnom slivnom području koje bi moglo prouzrokovati znatnu štetu na teritoriji druge države. U slučaju kršenja ovih pravila od odgovorne države će se zahtevati da prekine aktivnost kojom se nanosi šteta i da nadoknadi štetu prouzrokovani drugoj državi.

c) Procenjuje se da bi postojeća bilateralna saradnja u oblasti voda između Srbije i Rumunije, odnosno Srbije i Bugarske i Srbije i Mađarske trebala biti unapređena. Ona se zasniva na Sporazumu o hidrotehničkim pitanjima od 07.04.1955. (Rumunija) i Sporazumu o vodoprivrednim pitanjima koji je potpisan 08.08.1955. (Mađarska). Sporazum o hidrotehničkim pitanjima između vlade FNR Jugoslavije i Bugarske potpisan je 04.04.1958, ali se ne primenjuje od 1982.

Za sagledavanje perspektiva saradnje trebalo bi imati u vidu činjenicu da dunavskom slivu pripada i značajan broj drugih država, osim država sa kojima se RS neposredno graniči. Bilateralna saradnja sa državama, republikama članicama biše SFR Jugoslavije među kojima najveći deo vodotokova pripada dunavskom slivu, nije posebno regulisana, iako se procenjuje da postoje potrebe. Pregovori o sporazumu između Republike Srbije i Saveta ministara BiH o saradnji u oblasti održivog upravljanja prekograničnim vodama u prethodnom periodu nisu vođeni, ali je iskazan interes koji imaju obe države za sačinjavanje Sporazuma. Nema posebnog međunarodnog ugovora kojim bi se regulisalo pitanje upravljanja vodama reke Drine. RS nema potpisan sporazum sa Crnom Gorom u oblasti voda. Sa Hrvatskom je pripremljen nacrt Sporazuma i postoji „iskazan inters“ da se ova pitanja uredi sporazumom.

4.2. Međunarodni ugovori u oblasti zaštite prirode

Članstvo RS u najznačajnijim međunarodnim ugovorima u oblasti zaštite prirode uključuje najznačajnije međunarodne ugovore univerzalnog i regionalnog karaktera kao što su: Konvencija o zaštiti svetske kulturne i prirodne baštine („Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori”, broj 8/74), Konvencija o močvarama koje su od međunarodnog značaja, naročito kao staništa ptica močvarica („Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori”, broj 9/77), Konvencija o biološkoj raznovrsnosti („Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori”, broj 11/01), Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženih vrsta divlje faune i flore („Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori”, broj 11/01), Konvencija o očuvanju migratornih vrsta divljih životinja, Bon, 1979 („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 102/07), Konvencija o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa Evrope, Bern, 1979 („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 102/07), Evropska konvencija o predelu ("Službeni glasnik RS » Međunarodni ugovori", br. 4/2011), Konvencija o zaštiti i održivom razvoju Karpata, („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 102/07), itd (Videti u Aneksu).

---

stanovništvo zavisno od voda sliva u svakoj državi u slivu, komparativni troškovi alternativnih načina zadovoljavanja ekonomskih i društvenih potreba u svakoj državi u slivu, dostupnost drugih resursa, izbegavanje nepotrebnih gubitaka pri korišćenju voda sliva, mogućnost kompenzacije jednoj ili više država u slivu, kao sredstvo za rešavanje sukoba između različitih korišćenja i stepen do kojeg države u slivu mogu biti zadovoljene bez nanošenja štete drugim državama.

Takođe, Srbija je članica svih ključnih međunarodnih multilateralnih ugovora u oblasti životne sredine (upravljanja otpadom, industrijskim akcidentima, klimatske promene, zaštita vazduha, itd), i ostvaruje različite vidove saradnje po ovom osnovu.

5. USKLAĐENOST NACIONALNOG ZAKONODAVSTVA ZA PROPISIMA EU

5.1. Upravljanje vodama

Na opšti način se procenjuje da je ostvarena delimična usklađenost nacionalnog zakonodavstva u oblasti upravljanja vodama sa odgovarajućim propisima EU. Međutim, treba imati u vidu da je u delu nekih propisa ostvaren visok nivo usaglašenosti, dok je u slučaju nekih propisa taj proces tek na početku.⁵² Ipak, suštinsko pitanje mogućnosti i načina sprovođenja tako usaglašenih propisa zaslužuje znatno detaljniju analizu.

U izveštajima Evropske komisije je uočena potreba intenziviranja pojedinih aktivnosti u ovoj oblasti. U izveštaju za 2015. godinu se konstatuje da se „što se tiče *kvaliteta vode*, ne može se zabeležiti nikakav napredak. Nacionalnu strategiju i akcioni plan o zaštiti voda tek treba usvojiti. Prioritet treba dati usklađivanju zakonodavstva sa pravnim tekovinama EU i sprovođenju kodeksa dobre poljoprivredne prakse.”⁵³

Što se tiče *kvaliteta vode*, uredba o graničnim vrednostima za prioritete i prioritete opasne zagađujuće materije koje zagađuju površinske vode izmenjena je i dopunjena u februaru. Izmenjenom i dopunjenom uredbom povećan je broj prioriteta supstanci koje se prate u skladu sa zahtevima Okvirne direktive o vodama. Neophodna su znatna ulaganja kako bi se modernizovali kapaciteti za preradu vode za piće u svim vrstama aglomeracija. Strateško planiranje ulaganja u smanjenje zagađenja vode i dalje je otežano zbog nepostojanja nacionalne strategije za zaštitu voda. Nepostojanje postrojenja za preradu otpadnih voda u Beogradu ograničava obuhvat ulaganja u preradu otpadnih voda u uzvodnim gradskim aglomeracijama. U međuvremenu nije bilo daljeg proširenja mreže za monitoring.

Potrebno je znatno ojačati kapacitete Direkcije za vode Ministarstva poljoprivrede kako bi ona upravljala prenošenjem i primenom obimnog zakonodavstva EU o vodama. Snažne poplave koje su se dogodile u maju pokazuju da je neophodno brzo poboljšanje sistema i infrastrukture za sprečavanje poplava i upravljanje vodama. U maju je razrađen plan prioriteta infrastrukturnih projekata za upravljanje otpadnim vodama.⁵⁴

5.2. Zaštita prirode

Procenjuje se da su ključni propisi u oblasti zaštite prirode najvećim delom usaglašeni sa propisima EU. U Izveštaju Evropske komisije za 2014. godinu, u delu koji se odnosi na zaštitu prirode, konstatuje se da je zakonodavstvo kojim se sprovodi Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje faune i flore (CITES) „ažurirano je kako bi uključilo spiskove

---

⁵² Za pregled stanja videti: *Post-srieening dokument – životna sredina i klimatske promene*, Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Beograd, juli 2015. str. 90-119, odnosno za Preliminarni plan implementacije Direktive o komunalnim otpadnim vodama, videti str. 236-259.

⁵³ *Republika Srbija - Izveštaj o napretku 2015*, SWD (2015) konačna verzija, Evropska komisija, Brisel, 10. 11. 2015. str. 79.

⁵⁴ *Republika Srbija - Izveštaj o napretku 2014*, Evropska komisija, Brisel, 8.10.2014, str. 100, 101.

zaštićenih vrsta.“ Procenjeno je, između ostalog, da potrebno „nadograditi institucionalni okvir za određivanje budućih Natura 2000 lokaliteta i upravljanje njima i obezbediti adekvatne resurse.“⁵⁵

U poslednjem izveštaju Evropske komisije (2015) konstatovano je da su „sprovedbene odredbe Aneksa VI Direktive o staništima obuhvaćene su propisima Republike Srbije u oblasti ribarstva u oktobru 2014. godine“, a „da bi se prevazišao trenutni zastoj u sprovođenju programa *Natura 2000*, potrebno je prilagoditi institucionalni okvir za određivanje budućih *Natura 2000* lokaliteta i upravljanje njima i obezbediti adekvatne resurse. Potrebno je poboljšati pravni osnov i administrativne kapacitete za sprovođenje Konvencije o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje faune i flore (*CITES*). Investicije u hidropotencijale treba da budu u skladu sa obavezama u vezi sa zaštitom prirode.“⁵⁶

6. PREKOGRANIČNA SARADNJA

Za procese prekogranične saradnje osnovni značaj imaju programi koje finansira EU, iako bi trebalo ispitati i druge vrste finansiranja. Projekti koji se finansiraju u okviru IPA su mali infrastrukturni prekogranični projekti, projekti ekonomske saradnje, kao i aktivnosti vezane za zaštitu životne sredine, turizam, kulturu, poljoprivredu, obrazovanje, istraživanje i razvoj, zapošljavanje, institucionalnu saradnju, itd. Sredstva su bespovratna, sa obavezom da korisnik donacije kofinansira svoj projekat u iznosu od minimum 15% od vrednosti projekta. Način dodele sredstava je putem javnog konkursa.⁵⁷

U okviru finansijske perspektive 2014.-2020., do sada su objavljena tri javna poziva za podnošenje predloga projekata u okviru sledećih programa: Bugarska-Srbija, Rumunija-Srbija i transnacionalnog programa Dunav. Operativni programi za sve programe su završeni i poslani na odobrenje Evropskoj komisiji. Do sada su odobreni programi sa BIH, Crnom Gorom, Hrvatskom, Bugarskom, Rumunijom kao i program za Dunav transnacionalni program.⁵⁸

Od ukupno osam Timočkih opština, pet su pogranične opštine: Zaječar i Knjaževac su na granici sa Bugarskom, a Negotin, Kladovo i Majdanpek se graniče sa Rumunijom. O dobroj saradnji Srbije, Bugarske i Rumunije govore i zajednički prekogranični projekti u okviru Susedskog programa EU. U toku 2004, 2005, i 2006 godine, za prekograničnu saradnju sa Bugarskom, sa područja Timočke krajine podneto je trideset i tri projekta, od kojih je osam projekata odobreno. Za prekograničnu saradnju sa Rumunijom je u istom periodu odobreno ukupno deset projekata.⁵⁹

Od projekata najbolje prakse u periodu 2007.-2012.g. za područje istočne Srbije ističu se: „Čišćenje sela i pritoka Dunava od otpada“, koji su sprovele opština Majdanpek, Srbija i opština Dimovo, Bugarska; „NELI“, sproveden od strane škole za brodarstvo, brodogradnju i hidrogradnju, Srbija i CERONAV-Rumunski pomorski edukativni centar, Rumunija; Projekat

---

⁵⁵ 2014 Srbija, Izveštaj o napretku, Evropska komisija, Brisel, 8.10.2014, str. 101.

⁵⁶ Republika Srbija - Izveštaj o napretku 2015, SWD (2015) konačna verzija, Brisel, 10. 11. 2015. str. 79.

⁵⁷ <http://www.evropa.gov.rs/CBC/PublicSite/Default.aspx>, datum: 30.11.2015.g.

⁵⁸ <http://www.evropa.gov.rs/CBC/PublicSite/Default.aspx>, datum: 30.11.2015.g.

⁵⁹ *Profil Timočke krajine*, Regionalna agencija za razvoj istočne Srbije, str. 57, <http://www.raris.org/download/strategija/Profil%20Timočke%20krajine.pdf>, datum: 30.11.2015.

„Newada“ (Network of Danube Waterway Administrations), vodeći partner je bio: via donau – Österreichische Wasserstraßen-Gesellschaft mbH, dok je srpski partner bio Plovput.⁶⁰

Istorijski gledano, najbolji primer odlične prekogranične saradnje predstavlja izgradnja Hidroelektrana Đerdap I i II. Hidroelektrana Đerdap I je sagrađena 1970. godine, 10 km uzvodno od Kladova. Hidroelektana Đerdap II je sagrađena 1984. godine, 80 km nizvodno od Đerdapa I.

Takođe je evidentan pokušaj izvesnog institucionalizovanja saradnje Srbije, Bugarske i Rumunije kroz uspostavljanje tzv. „Evrroregiona“. Tako su na primer formirani Euroregion „Dunav 21“ (formiran od strane Bugarske, Rumunije i Srbije 1992.g.), Euroregion „Stara planina“ (formiran od strane Bugarske i Srbije 2006.g.) itd. Primarni cilj ovih asocijacija je da se ujedine naponi u rešavanju najvažnijih problema sa kojim se suočava ovaj deo Jugoistočne Evrope. Takođe, povezivanjem članice Asocijacije imaju mnogo više šansi da dobiju podršku EU i drugih međunarodnih asocijacija za realizaciju različitih razvojnih programa.

7. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Imajući u vidu prethodne naznake koje se odnose na specifičnosti stanja upravljanja vodnim resursima i zaštitu prirode u Istočnoj Srbiji, stanje vodnih resursa i zaštitu prirode u RS u celini, strateška opredelenja RS, stanje nacionalnih propisa u oblasti upravljanja vodama i zaštite prirode, obaveze koje proističu iz propisa EU, odnosno međunarodnih ugovora u oblasti voda i zaštite prirode, može se zaključiti i preporučiti sledeće:

1. Ključnim činiocima koji determinišu stanje u oblasti upravljanja vodnim resursima i zaštite prirode u regionu Istočne Srbije mogu se smatrati infrastrukturna i sistemaska pitanja koja su povezana sa izvorima zagađivanja životne sredine, odnosno voda kao što su: izgradnja i unapređenje sistema odlaganja čvrstog i tečnog otpada, izgradnja sanitarnih deponija, upravljanje sistemom kanalizacionih mreža, izgradnja novih i stavljanje u funkciju postojećih uređaja za prečišćavanje otpadnih voda, podizanje svesti i edukacija građana i svih drugih subjekata sistema racionalnog upravljanja vodnim resursima, odnosno zaštite životne sredine, itd.
2. Izgradnja odgovarajućeg normativnog okvira i njegovo usaglašavanje sa odgovarajućim propisima EU pretpostavlja pažljivu procenu mogućnosti regiona Istočne Srbije naročito imajući u vidu kapacitete za sprovođenje propisa.
3. Najznačajnijim za region Istočne Srbije, sa stanovišta mogućnosti za zadovoljenje propisanih kriterijuma u oblasti upravljanja voda, smatra se Direktiva 91/271/EEC koja se odnosi na tretman komunalnih otpadnih voda, Direktiva 98/83/EC od 3. novembra 1998. o kvalitetu vode namenjene zaljudsku potrošnju i Direktiva 2000/60/EC o uspostavljanju okvira za delovanje Zajednice u oblasti politike voda. Zbog toga je posebno značajno obezbeđivanje odgovarajućih prelaznih rokova za primenu ovih propisa.

---

⁶⁰ *Projekti najbolje prakse 2007-2012.g.*, <http://www.evropa.gov.rs/CBC/PublicSite/Documents.aspx>, datum: 30.11.2015.g.

- Za Direktivu 91/271/EEC koja se odnosi na tretman komunalnih otpadnih voda predlaže se da se razmotri mogućnost ugovaranja prelaznih rokova za članove 3-7, sa prelaznim rokom od najmanje dvadeset pet (25) godina, u zavisnosti od veličine aglomeracije.
  - U pogledu Direktive 98/83/EC od 3. novembra 1998. o kvalitetu vode namenjene za ljudsku potrošnju razmotriti mogućnost ugovaranja prelaznog roka za mikrobiološke parametre i indikatorske parametre (utvrđene u Prilogu I. – Deo A, odnosno Delu C Direktive Saveta 98/83/EZ) i to samo za određene tačno nabrojane zone vodosnabdevanja, sa prelaznim rokom od desetak godina.
4. Pitanje monitoringa voda predstavlja poseban izazov. U tom smislu primena člana 8. (Monitoring statusa površinskih voda, statusa podzemnih voda i zaštićenih područja) Okvirne direktive o vodama (2000/60/EC) i člana 15. Direktive 91/271/EEC koja se odnosi na tretman komunalnih otpadnih voda trebalo bi da bude odloženo.
  5. Među ostalim propisima u oblasti upravljanja vodama za region Istočne Srbije naročito je značajna Direktiva (2007/60/EC) o proceni i upravljanju rizikom od poplava. Iako druge države u prethodnim ciklusima proširivanja nisu ugovarale prelazne rokove za ovu direktivu, predlaže se razmatranje mogućnosti za uvođenje ove direktive u pregovaračku agendu.
  6. U pogledu ostalih propisa od značaja za upravljanje vodama i zaštitu prirode poseban značaj ima nekoliko propisa u oblasti životne sredine. Za region Istočne Srbije to su:
    - propisi u oblasti upravljanja otpadom
    - propisi kojima se reguliše oblast industrijskog zagađenja
    - propisi kojima se reguliše upravljanje hemikalijama
    - propisi u oblasti tzv. horizontalnog zakonodavstva

U svakoj od ovih oblasti potrebno izraditi posebnu analizu i sa naročitom pažnjom razmotriti kapacitete nadležnih subjekata u regionu Istočne Srbije.⁶¹

7. U pogledu Direktive Saveta 1999/31/EZ o deponijama i to u odnosu na član 5. i član 14. u delu koji se odnosi na zahtev za smanjenjem količine biorazgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na odlagališta na 75%, 50%, odnosno 35% ukupne količine (po težini) biorazgradivog komunalnog otpada proizvedenog u 1997. godini utvrditi prelazne rokove koji neće biti kraći od dvadeset (20) godina.
8. U vezi sa primenom Direktive o očuvanju prirodnih staništa potrebno je pažljivo razmotriti obaveze koje proističu iz ovog propisa koje se neposredno odnose na jedinice lokalne samouprave (Član 2, stav 3 - Mere preduzete u skladu sa ovom direktivom uzimaju u obzir .... regionalne i lokalne karakteristike).⁶² U tom smislu:

⁶¹ Što zaslužuje znatno detaljniju analizu.

⁶² Korespondirajuće odredbe nacionalnih propisa su: Član 5. Nacrta zakona o zaštiti prirode (Ocena prihvatljivosti za ekološku mrežu .... sprovodi i organ lokane samouprave), Član 40 (Osnovni dokumenti zaštite prirode su .... programi zaštite prirode jedinice lokalne samouprave i izveštaji o stanju prirode), zatim propisi kojima se uređuje procena uticaja i strateška procena uticaja na životnu sredinu.

- Potrebno je osposobiti lokalne zajednice, ojačati staraoce prirodnih dobara, posebno ojačati u pogledu održivog korišćenja prirodnih vrednosti turističke subjekte (ekoturizam), uraditi regulacione planove za zaštićena područja, dopuniti lokalne ekološke akcione planove, uraditi lokalne planove zaštite prirode (ili zajedničke za više opština), vršiti monitoring zaštite i izrađivati lokalne izveštaje o stanju prirode; zatim dosledno realizovati Regionalni prostorni plan Timočke krajine odnosno Program implementacije prostornog plana Timočke krajine do 2018.⁶³

- Procenjuje se da su za ovaj deo obaveza posebno zainteresovana rudarska preduzeća, teška industrija i drugi veliki zagađivači, ekološke nevladine organizacije, naselja i stanovnici koji žive u blizini ili na teritoriji očuvane prirode, staraoci i korisnici zaštićenih prirodnih dobara (NP, parkova prirode, Srbijašume, turistička preduzeća i dr.)

- Ne treba tražiti odlaganje primene propisa, već pripremiti administrativne strukture na lokalnom nivou, odnosno što pre doneti i primeniti zakon o zaštiti prirode (posebno podzakonska akta za njegovo sprovođenje). Potrebno je prihvatiti Zakon o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode koji je u proceduri, a posebno doneti i realizovati neophodna podzakonska akta.⁶⁴

9. U delu koji se odnosi na Član 4. tačka 1. Direktive o očuvanju prirodnih staništa (... svaka država predlaže popis područja) i Član 11. (Nadzor nad stanjem očuvanosti prirodnih staništa) potrebno je jače uključivanje jedinica lokalne samouprave u aktivnosti na evidentiranju i prikupljanju podataka za područja očuvanih prirodnih vrednosti.⁶⁵ Osnovni razlozi proističu iz činjenice da se stalno menja situacija sa biodiverzitetom usled klimatskih promena, antropogenih aktivnosti koje ugrožavaju prirodna staništa, konflikta sa određenim privrednim granama, otkrivanja novih vrsta i nestanka postojećih i dr.

- Procenjuje se da postoji prevelika centralizovanost aktivnosti na evidentiranju i prikupljanju podataka za područja očuvanih prirodnih vrednosti (samo Zavod za zaštitu prirode i par naučnih i stručnih institucija i ekoloških NVO). Lokalne institucije su isključene uglavnom.⁶⁶ Ovome treba dodati i slab monitoring stanja očuvanosti i do sada zaštićenih prirodnih staništa, a posebno evidentiranih.

---

⁶³ Razlozi: Na lokalnom nivou ne postoje osposobljene administrativne strukture za prećenje biodiverziteta niti za očuvanje prirodnih staništa. Na regionalnom nivou (i nivou okruga) uopšte nisu uspostavljene administrativne strukture za zaštitu životne sredine, pa ni zaštitu prirode. Nekoliko opština u istočnoj Srbiji je donelo pre više godina svoje LEAP a postoji i Okružni ekološki akcioni plan Borskog okruga iz 2005, jedino je borski LEAP revidiran 2013. Svi ovi strateški dokumenti treba da budu revidirani i dopunjeni problematikom zaštite prirode.

⁶⁴ Potpunu sprovedivost ovog dela Direktive treba planirati u srednjoročnom periodu, zbog ograničenja u broju radnika u lokalnoj administraciji, potrebe obuke, uspostavljanja finansijskih izvora i dr. Potrebno je posebno sagledavanje delova Plana implementacije Prostornog plana Timočke krajine u delu tematska oblast 2: Šumsko zemljište i zaštita šuma i razvoj lovstva, zatim tematska oblast 7: razvoj turizma, zatim tematska oblast 13: zaštita životne sredine i posebno tematska oblast 14: zaštita prirode i prirodnih vrednosti. Takođe Aktivnosti i projekte koji su predmet detaljne razrade: Strateški prioritet 7. Razvoj turizma.

⁶⁵ Za ovaj deo obaveza iz Direktive posebno su zainteresovani turistička provreda koja se bazira na ekoturizmu, staraoci zaštićenih područja, ekološke nevladine organizacije, itd.

⁶⁶ Na području istočne Srbije veći broj područja je evidentiran za zaštitu ali se proces zaštite veoma sporo odvija (potencijalni park prirode Južni Kučaj - Beljanica za koje područje je donet prostorni plan posebne namene, koji treba nominovati i za rezervat prirode i geopark, evidentirana područja za zaštitu Veliki i Mali KRŠ, Deli Jovan, Stol, Tupižnica, Ozren, Devica, Ribnjak, Mala Vrbica, mogući ekološki koridori, nominacija NP Đerdap za ramsarsko

- Ne treba tražiti odlaganje primene ovog dela Direktive, već pojačati napore zavoda za zaštitu prirode, više uključiti naučne i stručne institucije, staroće prirodnih dobara a pre svega osposobiti i uključiti i institucija sa lokala (opštinske organe, turističke oranizacije, škole, ekološke nevladine organizuacije). Takođe, potrebno je sprovesti član 1. i član 12. zakona o izmenama i dopunama zakona o zaštiti prirode kada on bude donet.⁶⁷ Treba posebno pogladati delove Plana implementacije Prostornog plana Timočke krajine u delu tematska oblast 2: Šumsko zemljište i zaštita šuma i razvoj lovstva.

10. U delu člana 8. Direktive o očuvanju prirodnih staništa (tačka 1. , 2 - Države članice šalju svoje procene potreba za sufinansiranjem, Komisija utvrđuje područja od značaja za zajednicu koja se mogu sufinansirati), potrebna je veća podrška EU i iz drugih fondova da bi se obezbedilo prikupljanje podataka za popis područja kao i očuvanje staništa (npr. iz naučnih fondova, fondova za podsticaj ekoturizma, fondova za smanjenje zagađenje odnosno antropogenih aktivnosti koje ugrožavaju staništa, fondova za jačanje institucija - zavoda za zaštitu prirode, lokalnih organa, organa staraoca i dr).

- Moguće rešenje je i realizacija pokrenutih inicijativa za transgranični park prirode (NP Đerdap i Park prirode "Portile de Fier" u Rumuniji, Zajednički park prirode Zapadna Strara planina sa Bugarskom, zajednička inicijativa Srbije i Bugarske za upis Stare planine u NaB listu kao rezervata biosfere) čime bi de preko ovih susednih zemalja članica EU obezbedilo finansiranje iz fondova EU. Zatim finansiranje preko IPA fondova. Treba pogledati i mogućnosti preko Karpatske konvencije, u kojoj je većina država članica EU, i gde postoji mogućniost da se prostor obuhvata proširi sa područja NP Đerdap na čitavu karpatsku srbiju, odnosno do Velikog i Belog Timoka, Ozrena, Morave..

11. Kada se radi o Direktivi o očuvanju divljih ptica (Član 3. tačka 2a - Stvaranje zaštićenih područja i tačka 2b - Održavanje i upravljanje) potrebno obratiti posebnu pažnju na način sprovođenja propisa, uključujući način kako su ova pitanja regulisana strateškim razvojnim dokumentima (buduća Strategija zaštite prirode i programi zaštite prirode lokalnih zajednica), odnosno primenu člana 11. Zakona o izmenama i dopunama zakona o zaštiti prirode koji se nalazi u proceduri usvajanja.⁶⁸

- Potrebno je preispitati kompatibilnost odgovarajućih odredbi Zakona o lovstvu.

12. Potrebno je obezbediti prioritetne instrumente finansiranja u infrastrukturu u oblasti upravljanja vodama i zaštite prirode. Finansijska sredstva treba obezbeđivati iz budućeg Zalenog fonda Srbije, lokalnih ekoloških fondova.

---

područje i za geopark, Stare planine za rezervat biosfere, tresave i potoci na Staroj planini kao ramsarska područja i dr.)

⁶⁷ Prema radnoj verziji Postskringing dokumenta Ministarstva za poljioprivredu i zaštitu životne sredine procenjeno je da je da su troškovi uspostavljanja i održavanja mreže NATURA 2000 po hektaru površine 66 evras/ha. Treba dakle postojeću površinu zaštićenih područja, kao i onih koja su evidentirana (ako se okvirno zna moguća površina) za NATURA područja u istočnoj Srbiji pomnožiti sa ovom vrednošću. Potrebna su sredstva zelenog fonda Srbije, lokalnih ekoloških fondova ali i donatorska sredstva EU za brže prikupljanje podataka na terenu radi izrade celovitog popisa područja koja bi bila značajna za EU.

⁶⁸ Razlozi: Iako je evidentiran jedan broj IBA područja na području istočne Srbije sporo se rade alaborati i donose odluke o njihovoj zaštiti (preopterećenost Zavoda za zaštitu prirode, nedovoljna uključenost naučnih i stručnih institucija i NVO) a posebno lokalnih zajednica. Osnovni subjekti koji su zainteresovani (ili mogu biti zainteresovani) su u delu lovne privrede, Srbijašume, staroci zaštićenih područja.

13. Potrebna je podrška radi jačanja kapaciteta lokalne samouprave u oblasti upravljanja vodama i zaštite prirode.

14. Potrebno dalje podsticanje jačanja instrumenata prekogranične saradnje, odnosno kapaciteta jedinica lokalne samouprave za pripremu i realizaciju projekata prekogranične saradnje.

ANEKS 1. SPISAK PROPISA RS U OBLASTI UPRAVLJANJA VODAMA

Ustav Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, br. 98/06)
Zakon o vodama („Službeni glasnik RS“, br. 30/10, 93/12)⁶⁹
Zakon o otklanjanju posledica poplava u Republici Srbiji („Službeni glasnik RS“, br. 75/14)
Zakon o zaštiti životne sredine („Službeni glasnik RS“, br. 135/04, 36/2009, 36/2009-dr.Zakon, 72/2009 i 43/2011-odluka US)
Zakon o meteorološkoj i hidrološkoj delatnosti („Službeni glasnik RS“, br. 88/10)
Zakon o komunalnim delatnostima („Službeni glasnik RS“, br. 88/11)
Zakon o javnim preduzećima („Službeni glasnik RS“, br. 119/12)
Zakon o planiranju i izgradnji („Službeni glasnik RS“, br. 72/09, 81/09-ispr, 64/10-odluka US, 24/11, 121/12, 42/13-odluka US, 50/2013 - odluka US i 98/2013 - odluka US)
Zakon o državnom premeru i katastru („Službeni glasnik RS“, br. 72/2009, 18/2010 i 65/2013)
Zakon o vanrednim situacijama („Službeni glasnik RS“, br. 111/2009, 92/2011 i 93/2012)
Zakon o javnoj svojini („Službeni glasnik RS“, br. 72/2011 i 88/2013)
Zakon o plovidbi i lukama na unutrašnjim vodama („Službeni glasnik RS“, broj 73/10, 121/12, 18/15)
Zakon o državnoj pripadnosti i upisu plovila („Službeni glasnik RS, broj 10/13/)
Zakon o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda („Službeni glasnik“, br. 128/14)
Uredba o utvrđivanju vodoprivredne osnove Republike Srbije („Sl. glasnik RS", br. 11/2002)
Uredba o utvrđivanju Opšteg plana za odbranu od poplava za period od 2012. do 2018.godine („Sl. glasnik RS", br. 23/2012)
Uredba o utvrđivanju Programa upravljanja vodama u 2015. godini („Službeni glasnik RS”, br. 21/15)
Uredba o visini naknada za vode za 2015. godinu („Službeni glasnik RS”, br. 15/15)
Uredba o utvrđivanju monitoringa statusa voda za 2015. godinu („Službeni glasnik RS”, br. 46/15)
Uredba o klasifikaciji voda („Službeni glasnik SRS”, broj 5/68)
Uredba o kategorizaciji vodotoka („Službeni glasnik SRS”, broj 5/68)
Uredba o graničnim vrednostima emisije zagađujućih materija u vode i rokovima za njihovo dostizanje („Sl. glasnik RS", br. 67/2011 i 48/2012)
Uredba o graničnim vrednostima zagađujućih materija u površinskim i podzemnim vodama i sedimentu i rokovima za njihovo dostizanje („Sl. glasnik RS", br. 50/2012)
Uredba o graničnim vrednostima prioriternih i prioriternih hazardnih supstanci koje zagađuju površinske vode i rokovima za njihovo dostizanje („Sl. glasnik RS", br. 35/2011)
Pravilnik o utvrđivanju vodnih tela površinskih i podzemnih voda („Sl. glasnik RS", br. 96/2010)
Pravilnik o načinu i minimalnom broju ispitivanja kvaliteta otpadnih voda („Sl. glasnik SRS", br. 47/83 i 13/84 - ispr.)
Pravilnik o sadržini i obrascu zahteva za izdavanje vodnih akata i sadržini mišljenja u postupku izdavanja vodnih uslova („Sl. glasnik RS", br. 74/2010, 116/2012, 59/14)
Pravilnik o određivanju melioracionih područja i njihovih granica („Sl. glasnik RS", br. 38/2011)
Pravilnik o određivanju granica podslivova („Sl. glasnik RS", br. 54/2011)
Pravilnik o sadržini, načinu vođenja i obrascu vodne knjige („Sl. glasnik RS", br. 86/2010)

---

⁶⁹ Predlog izmena i dopuna ovog zakona nalazi se u fazi finalizacije. Videti websajt Republičke direkcije za vode. <http://www.rdvode.gov.rs/zavrse-ne-javne-rasprave.php> (18.12.2015).

Pravilnik o sadržini i načinu vođenja Katastra vodnih objekata („Sl. glasnik RS", br. 34/2011)
Pravilnik o sadržini i načinu vođenja vodnog informacionog sistema, metodologiji, strukturi, kategorijama i nivoima sakupljanja podataka, kao i o sadržini podataka o kojima se obaveštava javnost („Sl. glasnik RS", br. 54/2011)
Pravilnik o referentnim uslovima za tipove površinskih voda („Službeni glasnik RS", broj 67/11)
Pravilnik o uslovima u pogledu tehničko tehnološke opremljenosti i organizacione i kadrovske osposobljenosti za obavljanje poslova od opšteg interesa u oblasti upravljanja vodama i o načinu vođenja evidencije izdatih i oduzetih licenci („Službeni glasnik RS", br. 23/12 i 57/13)
Pravilnik o uslovima i kriterijumima za dodelu sredstava i načinu dodele sredstava za finansiranje poslova od opšteg interesa u oblasti vodoprivrede („Sl. glasnik RS", br. 27/05 i 31/05)
Pravilnik o parametrima ekološkog i hemijskog statusa površinskih voda i parametrima hemijskog i kvantitativnog statusa podzemnih voda („Sl. glasnik RS", br. 74/2011)
Odluka o otvaranju budžetskog fonda za vode Republike Srbije („Službeni glasnik RS", broj 9/11)
Odluka o određivanju granica vodnih područja („Službeni glasnik RS", broj 75/10)
Odluka o utvrđivanju popisa voda i reda („Službeni glasnik RS", broj 83/10)
Odluka o osnivanju nacionalne konferencije za vode („Službeni glasnik RS", broj 55/11)

ANEKS 2.

SPISAK PROPISA U OBLASTI ZAŠTITE PRIRODE

Zakon o zaštiti prirode („Službeni glasnik RS", br. 36/09, 88/10, 91/10)
Zakon o nacionalnim parkovima („Službeni glasnik RS", br. 84/15)
Zakon o nacionalnim parkovima („Službeni glasnik RS", br. 39/93, 44/93, 53/93, 67/93, 48/94)
Uredba o stavljanju pod kontrolu korišćenja i prometa divlje flore i faune („Službeni glasnik RS", br. 31/05, 45/05, 22/07; 38/08, 09/10, 69/11)
Uredba o režimima zaštite („Službeni glasnik RS", br. 31/2012)
Uredba o ekološkoj mreži („Službeni glasnik RS", br. 102/10)
Uredba o bližim kriterijumima, načinu obračuna i postupku naplate naknade za korišćenje zaštićenog područja („Službeni glasnik RS", br. 43/10)
Uredba o rasporedu i korišćenju sredstava za subvencionisanje zaštićenih prirodnih dobara od nacionalnog interesa u 2014. godini („Službeni glasnik RS", br. 24/14)
Uredbe o proglašenju zaštićenih područja
Pravilnik o načinu obeležavanja zaštićenih prirodnih dobara („Službeni glasnik RS", br. 30/92, 24/94 i 17/96)
Pravilnik o kriterijumima za izdvajanje tipova staništa, tipovi staništa, osetljivi, ugroženi, retki i za zaštitu prioritetni tipovi staništa, mere zaštite za njihovo očuvanje („Službeni glasnik RS", br. 35/10)
Pravilnik o kompenzatornim merama („Službeni glasnik RS", br. 20/10)
Pravilnik o prekograničnom prometu i trgovini zaštićenim vrstama („Službeni glasnik RS", br. 99/09, 6/2014)
Pravilnik o uslovima koje mora da ispunjava upravljač zaštićenog područja („Službeni glasnik RS", br. 85/09)
Pravilnik o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva („Službeni glasnik RS", br. 5/10, 47/11)

Pravilnik o odštetnom cenovniku za utvrđivanje visine naknade štete prouzrokovane nedozvoljenom radnjom u odnosu na strogo zaštićene i zaštićene divlje vrste („Službeni glasnik RS“, br. 37/10)

Pravilnik o izgledu znaka zaštite prirode, postupku i uslovima za njihovo korišćenje („Službeni glasnik RS“, br. 87/13)

Pravilnik o kriterijumima vrednovanja i postupku kategorizacije zaštićenih područja („Službeni glasnik RS“, br. 103/13)

Naredba o zabrani sakupljanja pojedinih zaštićenih vrsta divlje flore i faune u 2013. godini („Službeni glasnik RS“, br. 21/13)

ANEKS 3. OSTALI PROPISI U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE

Zakon o zaštiti životne sredine („Službeni glasnik RS“, br. 135/04, 36/2009, 36/2009-dr.Zakon, 72/2009, 43/2011-odluka US)

Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine („Službeni glasnik RS“, br. 135/04, 25/15)

Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, br. 135/04, 36/2009)

Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, br. 135/04, 88/2010)

Zakon o zaštiti vazduha („Službeni glasnik RS“, br. 36/09, 10/13)

Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini („Službeni glasnik RS“, br. 36/09, 88/10)

Zakon o zaštiti od jonizujućih zračenja i o nuklearnoj sigurnosti („Službeni glasnik RS“, br. 36/09, 93/12)

Zakon o zabrani izgradnje nuklearnih elektrana u SRJ („Službeni list SRJ“, br. 12/95)

Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja („Službeni glasnik RS“, br. 36/09)

Zakon o upravljanju otpadom („Službeni glasnik RS“, br. 36/09, 88/10)

Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu („Službeni glasnik RS“, br. 36/09)

Zakon o biocidnim proizvodima („Službeni glasnik RS“, br. 36/09, 88/10, 92/11, 25/15)

Zakon o hemikalijama („Službeni glasnik RS“, br. 36/09, 88/10, 92/11, 93/12, 25/15)

Zakon o transportu opasnog tereta („Službeni glasnik RS“, br. 88/10)

Zakon o eksplozivnim materijama, zapaljivim tečnostima i gasovima („Službeni glasnik SRS“, br. 44/77, 45/85, 18/89, „Službeni glasnik RS“, br. 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005)

Zakon o prometu eksplozivnih materija („Službeni list SFRJ“, br. 30/85, 6/89, 53/91, „Službeni list SRJ“, br. 24/94, 28/96, 68/2002)

Zakon o zabrani razvoja, proizvodnje, skladištenja i upotrebe hemijskog oružja i o njegovom uništavanju („Službeni glasnik RS“, br. 36/09)

Zakon o zaštiti od požara („Službeni glasnik RS“, br. 111/09)

Zakon o vanrednim situacijama („Sl. glasnik RS“, br. 111/09, 92/11, 93/12)

Zakon o genetički modifikovanim organizmima („Službeni list SRJ“, br. 41/09)

Zakon o šumama („Službeni glasnik RS“, br. 30/10, 93/12)

Zakon o divljači i lovstvu („Službeni glasnik RS“, br. 18/10)

Zakon o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda („Službeni glasnik RS“, br. 36/09, 32/13 –US)

Zakon o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda („Službeni glasnik RS“, br. 128/14)

Zakon o prostornom planu Republike Srbije od 2010. do 2020. godine („Službeni glasnik RS“, br. 88/10)

Zakon o prestanku važenja Zakona o Fondu za zaštitu životne sredine („Službeni glasnik RS“, br. 93/2012)

Uredba o vrstama aktivnosti i postrojenja za koje se izdaje integrisana dozvola („Službeni glasnik RS“, br. 84/05)

Uredba o utvrđivanju programa dinamike podnošenja zahteva za izdavanje integrisane dozvole („Službeni glasnik RS“, br. 108/08)

Uredba o sadržini programa mera prilagođavanja rada postojećeg postrojenja ili aktivnosti propisanim uslovima („Službeni glasnik RS“, br. 84/05)

Uredba o kriterijumima za određivanje najboljih dostupnih tehnika, za primenu standarda kvaliteta, kao i za određivanje graničnih vrednosti emisija u integrisanoj dozvoli („Službeni glasnik RS“, br. 84/05)

Uredba o programu sistemskog praćenja kvaliteta zemljišta, indikatorima za ocenu rizika od degradacije zemljišta i metodologiji za izradu remedijacionih programa („Službeni glasnik RS“, br. 88/10)

Uredba o utvrđivanju kriterijuma za određivanje statusa ugrožene životne sredine i prioriteta za sanaciju i remedijaciju („Službeni glasnik RS“, br. 22/10)

Uredba o sredstvima za podsticanje programa ili nedostajućeg dela sredstava za finansiranje programa od javnog interesa koja realizuju udruženja („Službeni glasnik RS“, br. 8/2012, 94/13)

Uredba o određivanju aktivnosti čije obavljanje utiče na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, br. 109/09, 88/10)

Uredba o kriterijumima za utvrđivanje naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine i najvišeg iznosa naknade („Službeni glasnik RS“, br. 111/09)

Uredba o vrstama zagađivanja, kriterijumima za obračun naknade za zagađivanje životne sredine i obveznicima, visini i načinu obračunavanja i plaćanja naknade („Službeni glasnik RS“, 113/05, 6/07, 8/10, 102/10, 15/12, 91/12)

Uredba o visini posebne naknade za podsticaj u 2014. godini („Službeni glasnik RS“, br. 3/14)

Uredba o merilima i uslovima za povraćaj, oslobađanje ili smanjenje plaćanja naknade za zagađivanje životne sredine („Službeni glasnik RS“, br. 113/05, 24/10)

Uredba o sadržini i načinu vođenja informacionog sistema zaštite životne sredine, metodologiji, strukturi, zajedničkim osnovama, kategorijama i nivoima sakupljanja podataka, kao i o sadržini informacija o kojima se redovno i obavezno obaveštava javnost („Službeni glasnik RS“, br. 112/09)

Uredba o utvrđivanju Liste projekata za koje je obavezna procena uticaja i Liste projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, br. 114/08)

Uredba o indikatorima buke, graničnim vrednostima, metodama za ocenjivanje indikatora buke, uznemiravanja i štetnih efekata buke u životnoj sredini („Službeni glasnik RS“, br. 75/10)

Uredba o uslovima za monitoring i zahtevima kvaliteta vazduha („Službeni glasnik RS“, br. 11/10, 75/10, 63/13)

Uredba o graničnim vrednostima emisija zagađujućih materija u vazduh („Službeni glasnik RS“, br. 71/10, 6/11)

Uredba o određivanju zona i aglomeracija („Službeni glasnik RS“, br. 58/11, 98/12)

Uredba o utvrđivanju Liste kategorija vazduha po zonama i aglomeracijama na teritoriji Republike Srbije za 2012. godinu („Službeni glasnik RS“, br. 17/14)

Uredba o utvrđivanju programa kontrole kvaliteta vazduha u državnoj mreži („Službeni glasnik RS“, br. 58/11)

Uredba o listi industrijskih postrojenja i aktivnosti u kojima se kontroliše emisija isparljivih organskih jedinjenja, o vrednostima emisije isparljivih organskih jedinjenja pri određenoj

potrošnji rastvarača i ukupnim dozvoljenim emisijama, kao i šemi za smanjenje emisija („Službeni glasnik RS“, br. 100/11)

Uredba o graničnim vrednostima prioriternih i prioriternih hazardnih supstanci koje zagađuju površinske vode i rokovima za njihovo dostizanje („Službeni glasnik RS“, br. 35/2011, 24/14)

Uredba o graničnim vrednostima emisije zagađujućih materija u vode i rokovima za njihovo dostizanje („Službeni glasnik RS“, br. 67/2011)

Uredba o izmeni Uredbe o graničnim vrednostima emisije zagađujućih materija u vode i rokovima za njihovo dostizanje („Službeni glasnik RS“, br. 48/2012)

Uredba o graničnim vrednostima zagađujućih materija u površinskim i podzemnim vodama i sedimentu i rokovima za njihovo dostizanje („Službeni glasnik RS“, br. 50/2012)

Uredba o utvrđivanju Godišnjeg programa monitoringa statusa voda u 2013. godini („Službeni glasnik RS“, br.43/13)

Uredba o metodologiji prikupljanja podataka za nacionalni inventar nenamerno ispuštenih dugotrajnih organskih zagađujućih supstanci („Službeni glasnik RS“, br. 76/10)

Uredba o metodologiji prikupljanja podataka za nacionalni inventar emisije gasova sa efektom staklene bašte („Službeni glasnik RS“, br. 81/10)

Uredba o postupanju sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač, kao i o uslovima za izdavanje dozvola za uvoz i izvoz tih supstanci („Službeni glasnik RS“, br. 114/13)

Uredba o postupanju sa fluorovanim gasovima sa efektom staklene bašte, kao i o uslovima za izdavanje dozvola za uvoz i izvoz tih gasova („Službeni glasnik RS“, br. 120/13)

Uredba o odlaganju otpada na deponije („Službeni glasnik RS“, br. 92/10)

Uredba o visini i uslovima za dodelu podsticajnih sredstava („Službeni glasnik RS“, br. 88/2009, 67/2010, 101/2010, 16/2011, 86/2011, 35/2012, 48/2012, 41/2013)

Uredba o kriterijumima za obračun naknade za ambalažu ili upakovani proizvod i oslobađanje od plaćanja naknade, obveznicima plaćanja, visini naknade, kao i o načinu obračunavanja i plaćanja naknade („Službeni glasnik RS“, br. 8/2010)

Uredba o listi neopasnog otpada za koji se ne izdaje dozvola sa dokumentacijom koja prati prekogranično kretanje („Službeni glasnik RS“, br. 102/10)

Uredba o određivanju pojedinih vrsta opasnog otpada koje se mogu uvoziti kao sekundarne sirovine („Službeni glasnik RS“, br. 60/09)

Uredba o proizvodima koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada, obrascu dnevne evidencije o količini i vrsti proizvedenih i uvezenih proizvoda i godišnjem izveštaju, načinu i rokovima dostavljanja godišnjeg izveštaja obveznicima plaćanja naknada, kriterijumima za obračun, visinu i način obračunavanja i plaćanja naknade („Službeni glasnik RS“, br. 54/10, 86/11, 15/12, 41/13, 3/14, 8/14)

Uredba o kriterijumima za obračun naknade za ambalažu ili upakovan proizvod i oslobađanje od plaćanja naknade, obveznicima plaćanja, visini naknade kao i načinu obračunavanja i plaćanja naknade („Službeni glasnik RS“, br. 8/10)

Uredba o listama otpada za prekogranično kretanje, sadržini i izgledu dokumenata koji prate prekogranično kretanje otpada sa uputstvima za njihovo popunjavanje („Službeni glasnik RS“, br. 60/09)

Uredba o vrstama otpada za koje se vrši termički tretman, uslovima i kriterijumima za određivanje lokacije, tehničkim i tehnološkim uslovima za projektovanje, izgradnju, opremanje i rad postrojenja za termički tretman otpada, postupanju sa ostatkom nakon spaljivanja („Službeni glasnik RS“, br. 102/10, 50/12)

Uredba o utvrđivanju Plana smanjenja ambalažnog otpada za period od 2010. do 2014. godine („Službeni glasnik RS“, br. 88/09)

Uredba o prestanku važenja Uredbe o upravljanju otpadnim uljima („Službeni glasnik RS“, br. 71/10)

Uredba o prestanku važenja Uredbe o načinu i postupcima upravljanja otpadom koji sadrži azbest („Službeni glasnik RS“, br. 74/10)

Uredba o graničnim vrednostima prioriternih i prioriternih hazardnih supstanci koje zagađuju površinske vode i rokovima za njihovo dostizanje („Službeni glasnik RS“, br. 24/14)

Pravilnik o metodologiji za izradu nacionalnog i lokalnog registra izvora zagađivanja, kao i metodologiji za vrste, načine i rokove prikupljanja podataka („Službeni glasnik RS“, br. 91/10)

Pravilnik o Nacionalnoj listi indikatora zaštite životne sredine („Službeni glasnik RS“, br. 37/11)

Pravilnik o utvrđivanju usklađenih iznosa naknade za zagađivanje životne sredine („Službeni glasnik RS“, br. 37/14)

Pravilnik o graničnim vrednostima emisije, načinu i rokovima merenja i evidentiranja podataka („Službeni glasnik RS“, br. 30/1997, 35/1997)

Pravilnik o visini troškova za dostavljanje informacija koje se odnose na zaštitu životne sredine („Službeni glasnik RS“, br. 35/10)

Pravilnik o postupku javnog uvida, prezentaciji i javnoj raspravi o studiji o proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, br. 69/05)

Pravilnik o bližim uslovima i postupku za dobijanje prava na korišćenje ekološkog znaka, elementima, izgledu i načinu upotrebe ekološkog znaka za proizvode, procese i usluge („Službeni glasnik RS“, br. 3/2009)

Pravilnik o visini troškova dodele prava na korišćenje ekološkog znaka („Službeni glasnik RS“, br. 81/10)

Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registra izdatih **integrisanih dozvola** („Službeni glasnik RS“, br. 69/05)

Pravilnik o sadržini, izgledu i načinu popunjavanja zahteva za izdavanje integrisane dozvole („Službeni glasnik RS“, br. 30/06)

Pravilnik o sadržini i izgledu integrisane dozvole („Službeni glasnik RS“, br. 30/06)

Pravilnik o listi opasnih materija i njihovim količinama i kriterijumima za određivanje vrste dokumenta koje izrađuje operater Seveso postrojenja, odnosno kompleksa („Službeni glasnik RS“, br. 41/10)

Pravilnik o sadržini obaveštenja o novom Seveso postrojenju, odnosno kompleksu, postojećem Seveso postrojenju, odnosno kompleksu i o trajnom prestanku rada Seveso postrojenja, odnosno kompleksa („Službeni glasnik RS“, br. 41/10)

Pravilnik o sadržini politike prevencije udesa i sadržini i metodologiji izrade Izveštaja o bezbednosti i Plana zaštite od udesa („Službeni glasnik RS“, br. 41/10)

Pravilnik o metodama merenja buke, sadržini i obimu izveštaja o merenju buke („Službeni glasnik RS“, br. 72/10)

Pravilnik o metodologiji za određivanje akustičnih zona („Službeni glasnik RS“, br. 72/2010)

Pravilnik o sadržini i metodama izrade strateških karata buke i načinu njihovog prikazivanja javnosti („Službeni glasnik RS“, br. 80/10)

Pravilnik o metodologiji za izradu akcionih planova („Službeni glasnik RS“, br. 72/10)

Pravilnik o sadržaju planova kvaliteta vazduha („Službeni glasnik RS“, br. 21/10)

Pravilnik o sadržaju kratkoročnih akcionih planova („Službeni glasnik RS“, br. 65/10)

Pravilnik o uslovima za izdavanje saglasnosti operaterima za merenje kvaliteta vazduha i/ili merenje emisije iz stacionarnih izvora zagađivanja („Službeni glasnik RS“, br. 16/12)

Pravilnik o uslovima za izdavanje dozvole za merenje kvaliteta vazduha i dozvole za merenje emisije iz stacionarnih izvora zagađivanja („Službeni glasnik RS“, br. 1/12)

Pravilnik o tehničkim merama i zahtevima koji se odnose na dozvoljene emisione faktore za isparljiva organska jedinjenja koja potiču iz procesa skladištenja i transporta benzina („Službeni glasnik RS“, br. 01/12, 25/12, 48/12)

Pravilnik o sadržini zahteva o potrebi **procene uticaja** i sadržini zahteva za određivanje obima i sadržaja studije o proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, br. 69/05)

Pravilnik o sadržini studije o proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, br. 69/05)

Pravilnik o sadržini, izgledu i načinu vođenja javne knjige o sprovedenim postupcima i donetim odlukama o proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, br. 69/05)

Pravilnik o radu tehničke komisije za ocenu studije o proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, br. 69/05)

Pravilnik o kategorijama, ispitivanju i klasifikaciji **otpada** („Službeni glasnik RS“, br. 56/10)

Pravilnik o usklađenim iznosima naknade za upravljanje posebnim tokovima otpada („Službeni glasnik RS“, br. 81/14)

Pravilnik o obrascu dokumenta o kretanju otpada i uputstvu za njegovo popunjavanje („Službeni glasnik RS“, br. 72/09)

Pravilnik o obrascu zahteva za izdavanje dozvole za skladištenje, tretman i odlaganje otpada („Službeni glasnik RS“, br. 72/09)

Pravilnik o sadržini i izgledu dozvole za skladištenje, tretman i odlaganje otpada („Službeni glasnik RS“, br. 96/09)

Pravilnik o sadržini potvrde o izuzimanju od obaveze pribavljanja dozvole za skladištenje inertnog neopasnog otpada („Službeni glasnik RS“, br. 73/10)

Pravilnik o sadržini, načinu vođenja i izgledu Registra izdatih dozvola za upravljanje otpadom („Službeni glasnik RS“, br. 95/10)

Pravilnik o metodologiji za prikupljanje podataka o sastavu i količina makomunalnog otpada na teritoriji jedinice lokalne samouprave („Službeni glasnik RS“, br. 61/10)

Pravilnik o obrascu dnevne evidencije i godišnjeg izveštaja o otpadu sa uputstvom za njegovo popunjavanje („Službeni glasnik RS“, br. 95/10)

Pravilnik o obrascu dokumenta o kretanju opasnog otpada i uputstvu za njegovo popunjavanje („Službeni glasnik RS“, br. 114/13)

Pravilnik o načinu skladištenja, pakovanja i obeležavanja opasnog otpada („Službeni glasnik RS“, br. 92/10)

Pravilnik o uslovima, načinu i postupku upravljanja otpadnim uljima („Službeni glasnik RS“, br. 71/10)

Pravilnik o postupanju sa otpadom koji sadrži azbest („Službeni glasnik RS“, br. 75/10)

Pravilnik o upravljanju medicinskim otpadom („Službeni glasnik RS“, br. 78/10)

Pravilnik o uslovima i načinu sakupljanja, transporta, skladištenja i tretmana otpada koji se koristi kao sekundarna sirovina ili za dobijanje energije („Službeni glasnik RS“, br. 98/10)

Pravilnik o postupanju sa uređajima i otpadom koji sadrži PCB („Službeni glasnik RS“, br. 37/11)

Pravilnik o načinu i postupku upravljanja otpadnim vozilima („Službeni glasnik RS“, br. 98/10)

Pravilnik o načinu i postupku upravljanja otpadom od titan-dioksida, merama nadzora i monitoringa životne sredine na lokaciji („Službeni glasnik RS“, br. 1/12)

Pravilnik o listi električnih i elektronskih proizvoda, merama zabrane i ograničenja korišćenja električne i elektronske opreme koja sadrži opasne materije, načinu i postupku upravljanja otpadom od električnih i elektronskih proizvoda („Službeni glasnik RS“, br. 99/10)

Pravilnik o listi POPs materija, načinu i postupku za upravljanje POPs otpadom i graničnim vrednostima koncentracija POPs materija koje se odnose na odlaganje otpada koji sadrži ili je kontaminiran POPs materijama („Službeni glasnik RS“, br. 65/11)

Pravilnik o načinu i postupku upravljanja istrošenim baterijama i akumulatorima („Službeni glasnik RS“, br. 86/10)

Pravilnik o načinu i postupku upravljanja otpadnim gumama („Službeni glasnik RS“, br. 104/09, 81/10)

Pravilnik o načinu i postupku za upravljanje otpadnim fluorescentnim cevima koje sadrže živu („Službeni glasnik RS“, br. 97/10)

Pravilnik o usklađenim iznosima podsticajnih sredstava za ponovnu upotrebu, reciklažu i korišćenje određenih vrsta otpada („Službeni glasnik RS“, br. 48/12)

Pravilnik o sadržini dokumentacije koja se podnosi uz zahtev za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada („Službeni glasnik RS“, br. 60/09, 101/10)

Pravilnik o vrstama ambalaže sa dugim vekom trajanja („Službeni glasnik RS“, br.70/09)

Pravilnik o kriterijumima za određivanje šta može biti ambalaža, sa primerima za primenu kriterijuma i listi srpskih standarda koji se odnose na osnovne zahteve koje ambalaža mora da ispunjava za stavljanje u promet („Službeni glasnik RS“, br.70/09)

Pravilnik o godišnjoj količini ambalažnog otpada po vrstama za koje se obavezno obezbeđuje prostor za preuzimanje, sakupljanje, razvrstavanje i privremeno skladištenje („Službeni glasnik RS“, br.70/09)

Pravilnik o načinu numerisanja, skraćenicama i simbolima na kojima se zasniva sistem identifikacije i označavanja ambalažnih materijala („Službeni glasnik RS“, br.70/09)

Pravilnik o vrsti i godišnjoj količini ambalaže korišćene za upakovanu robu stavljen u promet za koju proizvođač, uvoznik, parker/punilac i isporučilac nije dužan da obezbedi upravljanje ambalažnim otpadom („Službeni glasnik RS“, br.70/09)

Pravilnik o graničnoj vrednosti ukupnog nivoa koncentracije olova, kadmijuma, žive i šestovalentnog hroma u ambalaži ili njenim komponentama, izuzecima od primene i roku za primenu granične vrednosti („Službeni glasnik RS“, br. 70/09)

Pravilnik o sadržini i načinu vođenja Registra izdatih dozvola za upravljanje ambalažnim otpadom („Službeni glasnik RS“, br. 76/09)

-Pravilnik o obrascima izveštaja o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom („Službeni glasnik RS“, br. 21/10)

Pravilnik o hemikalijama za koje je proizvođač ili uvoznik dužan da utvrdi kauciju za pojedinačnu ambalažu u koju je smeštena ta hemikalija i o visini kaucije za određenu ambalažu prema vrsti ambalaže ili hemikalije koja je nju smeštena („Službeni glasnik RS“, br. 99/10)

Pravilnik o tehničkim i drugim zahtevima za plastične kese sa aditivom za oksidacionu razgradnju i biorazgradnju, o ocenjivanju usagašenosti i uslovima koje mora da ispuni imenovano telo („Službeni glasnik RS“, br. 3/12)

Pravilnik o uvozu i izvozu određenih **opasnih hemikalija** („Službeni glasnik RS“, br. 89/10, 15/13)

Pravilnik o sadržaju bezbednosnog lista („Službeni glasnik RS“, br. 81/10, 100/11)

Pravilnik o registru hemikalija („Službeni glasnik RS“, br. 100/11, 16/12, 47/12, 15/13, 115/13)

Spisak klasifikovanih supstanci („Službeni glasnik RS“, br. 82/10)

Pravilnik o ograničenjima i zabranama proizvodnje, stavljanja u promet i korišćenja hemikalija („Službeni glasnik RS“, br. 90/13)

Pravilnik o kriterijumima za identifikaciju supstance kao PBT ili VPVB („Službeni glasnik RS“, br. 23/10)

Pravilnik o dozvolama za obavljanje delatnosti prometa, odnosno dozvolama za korišćenje naročito opasnih hemikalija („Službeni glasnik RS“, br. 94/10, 55/11, 15/13)

Pravilnik o načinu vođenja evidencije o hemikalijama („Službeni glasnik RS“, br. 31/11)

Pravilnik o klasifikaciji, pakovanju, obeležavanju i oglašavanju hemikalije i određenog proizvoda u skladu sa globalno harmonizovanim sistemom za klasifikaciju i obeležavanje UN („Službeni glasnik RS“, br. 105/13)

Pravilnik o klasifikaciji, pakovanju, obeležavanju i oglašavanju hemikalije i određenog proizvoda („Službeni glasnik RS“, br. 59/10, 25/11 i 5/12)

Pravilnik o savetniku za hemikalije i uslovima koje mora da ispuni pravno lice ili preduzetnik koji vrše obuku i proveru znanja savetnika za hemikalije („Službeni glasnik RS“, br. 13/11, 28/11, 47/12)

Pravilnik o načinu na koji se vrši procena bezbednosti hemikalije i sadržini izveštaja o bezbednosti hemikalije („Službeni glasnik RS“, br. 37/11)

Pravilnik o metodama ispitivanja opasnih svojstava hemikalija („Službeni glasnik RS“, br. 42/11)

Uputstvo o utvrđivanju preventivnih mera za bezbedno čuvanje, skladištenje, odnosno korišćenje naročito opasnih hemikalija („Službeni glasnik RS“, br. 94/10)

Lista supstanci koje izazivaju zabrinutost („Službeni glasnik RS“, br. 31/11, 28/12)

Pravilnik o bližim uslovima za držanje opasne hemikalije u prodajnom prostoru i načinu obeležavanja tog prostora („Službeni glasnik RS“, br. 31/11, 16/12)

Pravilnik o detergentima („Službeni glasnik RS“, br. 40/10, 5/12)

Lista surfaktanata za koje je izdato odobrenje ili donet akt kojim se odobrava korišćenje surfaktanata u detergentu u EU i lista surfaktanata za koje je odbijen zahtev za odobrenje i surfaktanata koji su zabranjeni u EU („Službeni glasnik RS“, br. 94/10)

Odluka o kriterijumima, visini, načinu obračuna i plaćanja naknade za proveru podataka iz dosijea o hemikaliji, kao i o visini drugih naknada utvrđenih Zakonom o hemikalijama („Službeni glasnik RS“, br. 3/11, 25/11, 55/11, 5/12)

Pravilnik o vrstama **biocidnih proizvoda**(„Službeni glasnik RS“, br. 23/10)

Pravilnik o određenim opasnim biocidnim proizvodima koji ne mogu da se stavljaju u promet za opštu upotrebu („Službeni glasnik RS“, br. 37/11)

Pravilnik o obimu i sadržini tehničkog dosijea za biocidni proizvod, odnosno za biocidni proizvod manjeg rizika („Službeni glasnik RS“, br. 97/10)

Pravilnik o načinu vođenja evidencije o biocidnim proizvodima („Službeni glasnik RS“, br. 28/11)

Odluka o visini naknada za procenu i proveru podataka o biocidnim proizvodima („Službeni glasnik RS“, br. 23/10, 39/11)

Smernice za procenu biocidnog proizvoda na osnovu tehničkog dosijea („Službeni glasnik RS“, br. 28/11)

Pravilnik o sadržini osnovnih informacija o biocidnom proizvodu („Službeni glasnik RS“, br. 23/10, 28/11)

Liste aktivnih supstanci u biocidnom proizvodu („Službeni glasnik RS“, br.72/14)

Lista biocidnih proizvoda upisanih u Registar biocidnih proizvoda („Službeni glasnik RS“, br. 28/12)

Pravilnik o specifičnim zahtevima za pakovanje, obeležavanje i oglašavanje biocidnog proizvoda („Službeni glasnik RS“, broj 59/10, 26/11)

ANEKS 4.
SPISAK NAJZNAČAJNIJIH PROPISA EU
U OBLASTI VODA I ZAŠTITE PRIRODE

Direktiva 2000/60/EC o uspostavljanju okvira za delovanje Zajednice u oblasti politike voda
Direktiva 91/271/EEC koja se odnosi na tretman komunalnih otpadnih voda
Direktiva 2006/118/EC o zaštiti podzemnih voda od zagađenja
Direktiva o vodi za piće (98/83/ECC)
Direktiva 2008/105/EC o standardima kvaliteta životne sredine u oblasti politike voda
Nitratna Direktiva (91/676/EC)
Direktiva o otpadnom mulju 86/278/EEC
Direktiva o vodi za kupanje 2006/7/EC
Direktiva o kvalitetu slatkih voda kojima je potrebna zaštita ili poboljšanje radi obezbeđenja života riba (78/659/EEC)
Direktiva o vodi za ljuskare (2006/113/EC)
Direktiva o proceni i upravljanju rizikom od poplava (2007/60/EC)
Habitat Directiva (92/43/EEC)
Direktiva o pticama (2009/147/EC)

ANEKS 5.
SPISAK MEĐUNARODNIH UGOVORA OD ZNAČAJA ZA UPRAVLJANJE
VODNIM RESURSIMA I ZAŠTITU PRIRODE

I

Upravljanje vodnim resursima

Konvencija o saradnji za zaštitu i održivo korišćenje reke Dunav („Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori”, broj 2/03)
Konvencija o zaštiti i korišćenju prekograničnih vodotokova i međunarodnih jezera i amandmana čl. 25. i 26. Konvencije o zaštiti i korišćenju prekograničnih vodotokova i međunarodnih jezera („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 1/10)
Protokol o vodi i zdravlju uz konvenciju o zaštiti i korišćenju prekograničnih vodotoka i međunarodnih jezera i amandmana na čl. 25 i 26. Konvencije o zaštiti i korišćenju prekograničnih vodotoka i međunarodnih jezera („Službeni glasnik RS, broj–Međunarodni ugovori”, broj 1/2013”)
Okvirni sporazum za sliv reke Save i Protokol o režimu plovidbe („Službeni list SCG - Međunarodni ugovori”, broj 12/04)
Protokol o zaštiti od poplava uz Okvirni sporazum o slivu reke Save („Službeni glasnik RS - Međunarodni ugovori”, broj 16/14)
Sporazum o zaštiti voda reke Tise i njenih pritoka od zagađivanja („Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori”, broj 1/90)
Ugovor između Vlade Republike Srbije i Organizacije za obrazovanje, nauku i kulturu (UNESKO) u vezi sa osnivanjem Centra za vode za održivi razvoj i prilagođavanje klimatskim promenama kao Centra kategorije 2 pod pokroviteljstvom UNESKO („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 92/14)
Međunarodna konvencija o kontroli štetnih sistema koji se koriste protiv obrastanja na brodovima („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 1/10)

Budimpeštanska konvencija o ugovoru o prevozu robe unutrašnjim vodnim putevima (CMNI) („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 1/10)
Protokol iz 1997. godine o izmenama i dopunama Međunarodne konvencije o sprečavanju zagađenja mora sa brodova iz 1973. godine, izmenjene i dopunjene Protokolom iz 1978. godine, koji se na nju odnosi („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 1/10)
Evropska konvencija o međunarodnom transportu opasnog tereta na unutrašnjim plovnim putevima (ADN 2007) („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 3/10)
Evropska konvencija o međunarodnom transportu opasnog tereta u drumskom saobraćaju (ADR 2007) („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 2/10)
Strazburška konvencija o ograničenju odgovornosti u unutrašnjoj plovidbi (CLNI 2012), („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 6/13)

II

Zaštita prirode

Međunarodna konvencija za zaštitu bilja („Službeni list FNRJ - Međunarodni ugovori”, broj 7/55);
Međunarodna konvencija za zaštitu ptica („Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori”, broj 6/73)
Konvencija o zaštiti svetske kulturne i prirodne baštine („Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori”, broj 8/74)
Konvencija o močvarama koje su od međunarodnog značaja, naročito kao staništa ptica močvarica („Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori”, broj 9/77)
Konvencija o biološkoj raznovrsnosti („Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori”, broj 11/01)
Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženih vrsta divlje faune i flore („Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori”, broj 11/01)
Konvencija UN o borbi protiv dezertifikacije u zemljama sa teškom sušom i/ili dezertifikacijom, posebno u Africi, („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 102 /07)
Konvencija o očuvanju migratornih vrsta divljih životinja, Bon, 1979 („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 102/07)
Konvencija o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa Evrope, Bern, 1979 („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 102/07)
Evropska konvencija o predelu („Službeni glasnik RS - Međunarodni ugovori“, br. 4/2011)
Konvencija o zaštiti i održivom razvoju Karpata, („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 102/07)
Protokol o zaštiti i održivom korišćenju biološke i predeone raznovrsnosti uz Okvirnu konvenciju o zaštiti i održivom razvoju Karpata („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 1/13)
Protokol o održivom upravljanju šumama uz Okvirnu konvenciju o zaštiti i održivom razvoju Karpata („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 5/15)
Protokol o održivom turizmu uz Okvirnu konvenciju o zaštiti i održivom razvoju Karpata („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori”, broj 5/15)